

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME YEDİNCİ SINIF GÖRME ENGELLİ ÖĞRENCİLERİN
GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİNE YÖNELİK BİR İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Lale ALTAY

ANKARA-2009

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME YEDİNCİ SINIF GÖRME ENGELLİ ÖĞRENCİLERİN
GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİNE YÖNELİK BİR İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Lale ALTAY

Tez Danışmanları
Yrd. Doç. Dr. Sema BİLİCİ Yrd. Doç. Dr. Tuba TUNCER

ANKARA-2009

Lale ALTAY'ın "İlköğretim İkinci Kademe Altıncı Sınıf Görme Engelli Öğrencilerin Görsel Sanatlar Eğitimine Yönelik Bir İnceleme" başlıklı tezi... tarihinde, jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Anabilim Dalı Resim-İş Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı):	
Üye :	
Üye :	
Üye :	
Üye :	

ÖNSÖZ

Bu araştırmada, ülkemizde ağdaş eğitim sistemine uygun olarak yürütülmekte olan dört disipline dayalı sanat eğitiminin (Sanat tarihi, sanat eleştirisi estetik ve uygulama tabanlı disiplinler arası görsel sanat eğitimi), görme engelliler için de uygulanabilirliği sorusuna, ilköğretim ikinci kademe 6. sınıf görme engelli öğrenciler örneğinde yapılan bir uygulama ile cevap aranmaktadır. Ülkemizde görme engelliler alanında yapılan çalışmaların yetersiz oluşu nedeniyle böyle bir araştırma yapma ihtiyaı doğmuştur. Bu araştırmanın, ilgili alanda yapılacak çalışmalara olumlu katkılarının olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmama büyük katkıda bulunan danışmanlarım Yrd. Doç. Dr. Sema Bilici ve Yrd. Doç. Dr. Tuba Tuncer'e, ayrıca hocam Prof. Dr. Ayşegül Ataman'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Lale ALTAY

ÖZET

İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ALTINCI SINIF GÖRME ENGELLİ ÖĞRENCİLERİN GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİNE YÖNELİK BİR İNCELEME

Altay, Lale

Yüksek Lisans Programı, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Tez Danışmaları: Yrd. Doç. Dr. Sema Bilici, Yrd. Doç. Dr. Tuba Tuncer

Mart – 2009

Sanat eğitiminin sağladığı faydalardan görme engelli bireylerin de yararlanabilmesine olanak verecek fırsatları sağlamak her şeyden önce eğitimde eşitlik koşulunun kaçınılmaz bir gereğidir. Buna karşılık görme engelliler okullarında uygulanan modelaj-iş eğitimi, bu faydaları sağlamaktan uzaktır. Bu araştırma; dört disipline dayalı sanat eğitiminin, -dokunma ve dinleme yöntemlerinin de ilave edilmesi ile- görme engelli öğrencilere de uygulanabileceğini savunmaktadır. Bu savın geçerliliği, uygulamalı bir çalışma ile ilköğretim ikinci kademe 6. sınıf görme engelli öğrenciler üzerinde denenmiştir. Ankara Göreneller Görme Engelliler İlköğretim Okulu 6. Sınıf öğrencileri ile 5 hafta süreli bir uygulama yapılmıştır. Uygulamada, görme engellilerin işitme, koklama, tat alma ve dokunma duyularından yararlanılmıştır. Ayrıca az gören öğrenciler için de uygun görsel materyaller kullanılmıştır. Uygulama kapsamında birinci haftada; sürrealist sanat akımı, ikinci haftada ise akımın önemli sanatçılarından sayılan Joan Miro Ferra'nın hayat hikâyesi işlenmiştir. Üçüncü haftada Miro'nun "Kuşa Taş Atan Adam" isimli tablosunun araştırmacı tarafından hazırlanmış kabartma kopyası üzerinden işitme dokunma duyuları kullanılarak bir inceleme yapılmıştır. Dördüncü haftada ise aynı tablo eleştirel bir açıdan ele alınmıştır. Beşinci haftada yapılan kolâj çalışması uygulamanın son aşamasıdır. Araştırmada veriler, kontrolsüz ölçme araçlarından (ön test ve son test), video kayıtları aracılığı ile yapılan gözlemlerden ve kolâj çalışmalarından toplanmıştır. Değerlendirmeler verilerden yola çıkılarak önce her öğrenci için yapılmıştır. Daha sonra ise bu değerlendirmeler tekrar karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Bu araştırmada elde edilen sonuçlar, dört disipline dayalı sanat eğitiminin, dinleme ve dokunma yöntemlerinin ilavesiyle görme engelli öğrencilere uyarlanabileceğini göstermiştir. Ayrıca, bu tür bir eğitim, görme engelli öğrencilerin

dış dünyaya dair mekân, hacim biçim, yön gibi algılamalarına ve psiko-sosyal gelişimlerine de olumlu etki yapabilecektir. Bu sonuçlar doğrultusunda öncelikle;

- a. Dört disipline dayalı sanat eğitiminin, yöntem, teknik ve malzeme ilaveleriyle görme engellilere göre uyarlanıp uygulanmasında,
- b. Modelaj derslerinin süresinin artırılmasında,
- c. Üniversitelerdeki Resim–İş öğretmenlerine, görme engellilerin eğitimi ile ilgili alan bilgisi dersleri verilmesinde yarar görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, sanat eğitimi, görme engelliliği, görmenin ötesinde sanat, sürrealizm, görme engellilerin sanat eğitimi, dokunma ve dinleme yoluyla sanat eğitimi.

ABSTRACT

A DISSERTATION ON ART EDUCATION OF THE SIXTH GRADE STUDENTS
OF THE BLIND AND VISUALLY IMPAIRED SCHOOL

Altay, Lale

MA Dissertation, Educational Sciences Institute, Department of Fine Arts
Supervisors: Assistant Professor Sema Bilici, Assistant Professor Tuba Tuncer
March – 2009

Primarily, it is an inevitable requirement of the principle of equality in education to provide the opportunity for the blind and visually impaired to be able to benefit from the use of art education. On the contrary, modeling education applied in schools for the blind and visually impaired is far from to obtain such benefits. This dissertation argues that “discipline based art education” can also be applied to the blind and visually impaired children by the addition of touch and sound techniques. Validity of this argument has been tried on sixth grade students of a primary level school for the blind and visually impaired, through a practical study. This practical study has been conducted with the sixth grade students of Göreneller School for the Blind and Visually Impaired for five weeks. Senses of hearing, smelling, tasting and touching have been utilized during this practice. In addition to that, proper visual materials have been used for students partially sighted. Within the context of the practice, first week: surrealism and second week: Joan Miro considered as an important artist of surrealism has been covered. In the third week, a study through touch and sound has been carried out via tactile copy of John Miro’s painting, prepared by the researcher. In fourth week, the same painting has been dealt from the perspective of critical approach. Collage work done in fifth week was the last phase of the practice. Data have been collected via; uncontrolled measurement tools (pretests and final test), observations through video recordings and collage works. At the outset of the evaluations, have been separately done for each student considering the data. Then, those evaluations have been interpreted comparatively. Results reached in this dissertation prove that “discipline based art education” has also been adapted to the blind and visually impaired students by the addition of touch and sound techniques. Such education will make a positive effect on the outer

perceptions of the blind and visually impaired students such as spacing, scaling shaping, as well as their psychosocial development.

Taking those results into consideration it has been primarily seen as necessary and useful;

To conduct disciplined based art education by adapting it with the addition of some means techniques and materials,

To increase the number of modeling classes and,

To teach the candidates of the blind and visually impaired schoolteachers specifically on the disciplines related to the art education of the blind and visually impaired.

Key words: Art, art education, visual impairment, art beyond sight, surrealism, art education of the blind and visually impaired, art education through touch and sound.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii-iv
ABSTRACT	v-vi
İÇİNDEKİLER	vii-x
KISALTMALAR CETVELİ	xi-xii
1. GİRİŞ	1-7
1.1 Problem	1-3
1.2 Alt Problemler	3-4
1.3 Araştırmanın Amacı	4
1.4 Araştırmanın Önemi	4-6
1.5 Sayıtlar	6
1.6 Sınırlılıklar	6
1.7 Tanımlar	7
2. ALANYAZIN	8-19
2.1. Sanat Eğitimi	8-9
2.2 Dünyada Görme Engellilerin Sanat Eğitimi	9-14
Konusundaki Çalışmalar	
2.3. Görme Engelliler İçin Sanat Eğitimi	14-16
2.4 Türkiye’de Görme Engellilerin Sanat	16-19
Eğitimine Yönelik Çalışmalar	
3. YÖNTEM	20-41
3.1. Araştırmanın Modeli	20
3.2. Araştırma Grubunun ve Materyallerinin	21-23
Oluşturulması	
3.3. Veri Toplama Metotları	23-24
3.4 Programın İçeriği ve Süresi	24
3.5 Araştırmanın Uygulama Aşamasında	25-26
Kullanılan Yöntem ve Teknikler	
3.6 Sürrealist Akımın Seçilme Nedeni	27
3.7 Araştırmada Hedef Davranışlar	28-30
3.8 Resim Dersi Programının Uygulanmasına Ait	30-41
Detaylar	
3.8.1 Birinci Hafta:	30-32
3.8.2 İkinci Hafta	32-35
3.8.3 Üçüncü Hafta	35-38
3.8.4 Dördüncü Hafta	38-40
3.8.5 Beşinci Hafta	40-41

4.	BULGULAR VE YORUM	42-64
4.1	A Öğrencisine Ait Bulgular	42-43
4.1.1	I , II. ve III. Uygulama Evrelerinin Ön-Son Test Bulguları	42
4.1.2	Dördüncü Uygulama Evresi Gözlem Bulguları	42
4.1.3	Beşinci Uygulama Evresi Bulguları	42-43
4.1.4	Uygulama Evrelerinin Sonucunda A Öğrencisinin Genel Değerlendirmesi	43
4.2	B Öğrencisine Ait Bulgular	44-45
4.2.1	I , II. ve III. Uygulama Evrelerinin Ön-Son Test Bulguları	44
4.2.2	Dördüncü Uygulama Evresi Gözlem Bulguları	44
4.2.3	Beşinci Uygulama Evresi Bulguları	44-45
4.2.4	Uygulama Evrelerinin Sonucunda B Öğrencisinin Genel Değerlendirmesi	45
4.3	C Öğrencisine Ait Bulgular	46-47
4.3.1	I , II. ve III. Uygulama Evrelerinin Ön-Son Test Bulguları	46
4.3.2	Dördüncü Uygulama Evresi Gözlem Bulguları	46
4.3.3	Beşinci Uygulama Evresi Bulguları	46
4.3.4	Uygulama Evrelerinin Sonucunda C Öğrencisinin Genel Değerlendirmesi	46-47
4.4	D Öğrencisine Ait Bulgular	48-49
4.4.1	I , II. ve III. Uygulama Evrelerinin Ön-Son Test Bulguları	48
4.4.2	Dördüncü Uygulama Evresi Gözlem Bulguları	48
4.4.3	Beşinci Uygulama Evresi Bulguları	48-49
4.4.4	Uygulama Evrelerinin Sonucunda D Öğrencisinin Genel Değerlendirmesi	49
4.5	E Öğrencisine Ait Bulgular	50-52
4.5.1	I , II. ve III. Uygulama Evrelerinin Ön-Son Test Bulguları	50
4.5.2	Dördüncü Uygulama Evresi Gözlem Bulguları	50
4.5.3	Beşinci Uygulama Evresi Bulguları	50-51
4.5.4	Uygulama Evrelerinin Sonucunda E Öğrencisinin Genel Değerlendirmesi	51-52
4.6	F Öğrencisine Ait Bulgular	52-54
4.6.1	I , II. ve III. Uygulama Evrelerinin Ön-Son Test Bulguları	52
4.6.2	Dördüncü Uygulama Evresi Gözlem Bulguları	52-53
4.6.3	Beşinci Uygulama Evresi Bulguları	53

	4.6.4	Uygulama Evrelerinin Sonucunda Öğrencisinin Genel Değerlendirmesi	F	53-54
4.7		G Öğrencisine Ait Bulgular		54-56
	4.7.1	I , II. ve III. Uygulama Evrelerinin Ön-Son Test Bulguları		54
	4.7.2	Dördüncü Uygulama Evresi Gözlem Bulguları		54-55
	4.7.3	Beşinci Uygulama Evresi Bulguları		55
	4.7.4	Uygulama Evrelerinin Sonucunda Öğrencisinin Genel Değerlendirmesi	G	55-56
4.8		H Öğrencisine Ait Bulgular		56
4.9		I Öğrencisine Ait Bulgular		56-58
	4.9.1	I , II. ve III. Uygulama Evrelerinin Ön-Son Test Bulguları		56
	4.9.2	Dördüncü Uygulama Evresi Gözlem Bulguları		56
	4.9.3	Beşinci Uygulama Evresi Bulguları		57
	4.9.4	Uygulama Evrelerinin Sonucunda Öğrencisinin Genel Değerlendirmesi	I	57-58
4.10		J Öğrencisine Ait Bulgular		58-59
	4.10.1	I , II. ve III. Uygulama Evrelerinin Ön-Son Test Bulguları		58
	4.10.2	Dördüncü Uygulama Evresi Gözlem Bulguları		58
	4.10.3	Beşinci Uygulama Evresi Bulguları		58-59
	4.10.4	Uygulama Evrelerinin Sonucunda Öğrencisinin Genel Değerlendirmesi	J	59
4.11		Uygulamada Toplanan Verinin genel değerlendirilmesi		60-64
4.12.		Öğrenci Tanıma Tablolarının Değerlendirilmesi		64
5		YARGI VE ÖNERİLER		65-69
	5.1	Araştırmaya Ait Yargılar		65-67
	5.2	Araştırmaya Ait Öneriler		67-
	5.2.1	Uygulamaya yönelik öneriler		67-68
	5.2.2	İleri Düzeydeki Araştırmalara Yönelik Öneriler		68-69

KAYNAKÇA	69-74
EKLER	75-

Ek-1	Kabartma Diyagramlar (Âdem)	75
Ek-2	Kabartma Diyagramlar (Parthenon)	76
Ek-3	Yüksek Çözünürlüklü Kopyalar (Belleğin Azmi)	77
Ek-4	Sürrealizmin Sesli Tasviri	78

Ek-5	Kabartma Diyagramlar (Belleğin Azmi)	79
Ek-6	Gözlem Formu Örneği	80
Ek-7	Derecelendirilmiş Çizelge Örneği	81
Ek-8	Kolâj Kriter Çizelgesi	82
Ek-9	Kuşa Taş Atan Adam	83
Ek-10	Dağıtılan Kuş Objesinin Görüldüğü Bir Fotoğraf	84
Ek-11	Haftalık Veri Toplama Çizelgesi	85
Ek-12	Programın İçeriği ve Süresi	86
Ek-13	A Öğrencisinin Kolâj çalışması	87
Ek-14	B Öğrencisinin Kolâj çalışması	88
Ek-15	C Öğrencisinin Kolâj çalışması	89
Ek-16	D Öğrencisinin Kolâj çalışması	90
Ek-17	E Öğrencisinin Kolâj çalışması	91
Ek-18	F Öğrencisinin Kolâj çalışması	92
Ek-19	G Öğrencisinin Kolâj çalışması	93
Ek-20	H Öğrencisinin Kolâj çalışması	94
Ek-21	I Öğrencisinin Kolâj çalışması	95
Ek-22	J Öğrencisinin Kolâj çalışması	96
Ek-23	Metin-I	97-99
Ek-24	Metin-II	100-101
Ek-25	Metin-III	102-104
Ek-26	Metin-IV	105-107

KISALTMALAR CETVELİ:

ABS	: Görmenin Ötesinde Sanat (Art Beyond Sight)
AD	: Ana Dalı
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AEB	: Görmenin Ötesinde Sanat Eğitimi (Art Education Beyond Sight)
AFB	: Amerika Körler Vakfı (American Foundation for the Blind)
a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
a.g.t.	: Adı Geçen Tebliğ
c.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
Der.	: Derleyen
ed.	: Editör
Haz.	:Hazırlayan
ICEVI	: Görme Engellilerin Eğitimi İçin Uluslar arası Konsey (International Council for Education of People Visually Impaired)
Ltd.	: Limitet
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEBÖRDH	: Milli Eğitim Bakanlığı Özel Rehberlik ve Danışma Hizmetleri
NFB	: ABD Milli Körler Federasyonu (National Federation of the Blind)
No.	:Numara
p.	:Page
PhD.	: Sosyal Bilimlerde Doktorluk Payesi
s.	:Sayı
S.	:Sayfa
San.	: Sanayi
Şti.	: Şirket
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
Tic.	: Ticaret
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Kurumu (United Nations Education al Scientific and Cultural Organization)
vb.	: Ve benzeri

Vol. :Bölüm
YÖK : Yüksek Eğitim Kurumu

1. GİRİŞ:

1.1. Problem:

Sanat, insanın duygu ve düşüncelerini, hoşla giden unsurlarla güzel ve etkili bir biçimde ifade etme çabısından doğan, ruhsal bir olgudur. (Boydaş, 2004:9–13). Sanat eğitimi; bireye dokunduğu biçimlendirdiği malzemeleri tanıma fırsatı verir. Duygularını, görüşlerini malzemeye aktarırken yeni deneyimlere giren birey, algılayan, düşünen, yaratan, kendisi ve çevresi ile diyaloga giren bir yapı oluşturur. Bir yandan Soyut kavramları algılaması kolaylaştığı için karşılaştığı problemleri daha rahat çözeabilen birey, diğer yandan zihinsel yetilerini de geliştirir. Sanat eğitimi yardımı ile grup içerisinde çalışma ve birlikte iş bitirme alışkanlığı kazanan birey, araştırma, bulma, sına ve yeniden kurma gibi yetilerini geliştirebilme olanağı bulur (Gel, 2007). Sanat eğitimi, bireylerde var olan yaratıcı gücü geliştirme konusunda etkin bir disiplindir. Kişiyi estetik yargı yapabilme konusunda yardımcı olmayı amaçlarken, yeni biçimleri hissedip, heyecanlarını doğru biçimlerde yönlendirmeyi öğretir. Bu nedenle sanat eğitimi, sadece sanatçı yetiştirmeyi değil; eğitim verdiği her bireyi yaratıcılığa yöneltip, onun bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor eğitim ihtiyaçlarını da karşılamayı amaçlar. Görülüyor ki, sanat eğitimi, bireyin içinde yaşadığı dünyayı kavrarken karşılaştığı problemleri çözebilmesinde, gördüğü, hissettiği şeylere karşı reaksiyon gösterebilmesinde son derece önemli bir rol üstlenir. Çünkü genel eğitimin hem bilişsel, hem duyuşsal hem de psiko-motor alandaki hedeflerine hizmet verir. Böylece bireyin estetiksel, fiziksel, zihinsel, toplumsal gelişimlerine katkıda bulunur. (Özsoy, 2003:21–27).

Toplumda birey olarak kabul edilen herkes gibi görme engellilerin de topluma hazırlanması gerekmektedir. Görme engelli çocukların da hayatta bağımsız ve toplumda üretken birer birey olabilmeleri için uygun eğitim- öğretim ortamlarında birtakım becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Görme engelli çocuklar farklılıklarından dolayı ilköğretim çağına geldiklerinde eğitim almaları için ayrı eğitim ortamlarına yerleştirilmektedir. Buralar görme engelliler ilköğretim okullarıdır.

Özel olarak hazırlanmış araç-gereçlerle öğretimin yapıldığı görme engelliler ilköğretim okullarında uygulanmakta olan program, ilköğretim okulları müfredat programıdır. Programla birlikte dersler ve ders içerikleri de ilköğretim okulları dersleri ve ders içerikleriyle paralellik göstermektedir. Ancak bu paralellik görsel sanatlar derslerinde gözlenmemektedir.

Gören her birey gibi görme engelli bireylerin de sanat eğitiminin sağladığı faydalardan yararlanabilmesi, her şeyden önce eğitimde eşitlik koşulunun bir gereğidir. Diğer bir deyişle, sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik ve uygulama aşamalarından oluşan ve bu dört ana temele dayandırılmış olan dört disipline dayalı sanat eğitimi sadece görenlerle sınırlı tutulmamalı görme engelli öğrencilere de uyarlanmalıdır.

Oysaki görme engelliler sözü edilen bu faydalardan yeterince yararlanamamaktadır. Kendisi de görme engelli olan Mithat Enç, bu alandaki yetersizlikleri şöyle ifade etmektedir:

"Körler ilkokulu öğretim programının amaçlarından biri de öğrencide estetik duygu, zevk ve ölçü anlayışını geliştirmektir. Körlerin estetik eğitimleri, duygularını besleyici ve bunları belirtme aracı olarak henüz gereği gibi çözümlenemeyen bir sorundur. Körler okullarının çoğunda resim, heykel gibi sanat eserlerinin taşıdığı estetik değerler ancak sözle ve yetersiz ölçüde öğrencilere aktarılabilmektedir." (Enç,1972:122).

Enç'in de belirttiği gibi görme engellilerinin okullarında resim, heykel gibi sanat eserlerinin taşıdığı estetik değerler sadece sözel anlatım ile ve yetersiz ölçüde öğrencilere aktarılabilmektedir. Mithat Enç bu fikrini 1972 yılında belirtmiştir. Ne yazık ki durum günümüzde de hala çok farklı değildir. Görme engellilerin ilköğretim kurumlarında, sanat eğitimi dersleri Modelaj-İş adı altında, sınırlı imkânlar dâhilinde ve kısıtlı bir süreye sıkıştırılmış olarak verilmektedir. Bu okullarda mevcut modelaj atölyelerinin fiziki şartlarının ve malzemelerin ne ölçüde eğitime uygun olduğu oldukça tartışmalıdır.

Öte yandan, bu sınırlı ortam ve imkânlar dâhilinde verilen eğitim, sanat eleştirisinden, estetik yargıdan ve sanat tarihinden yoksundur. Sadece uygulama ve el becerisi temeline dayandırılmış olan bu derslerde, fiziki imkânların eksiksiz olduğunu hayal etsek dahi, ders süresi buna asla izin verecek yeterlilikte değildir.

Kaldı ki, görme engeli bulunan bir öğrencinin malzemelerini sadece hazırlayıp toplaması bile oldukça zaman alıcıdır. Bunun üzerine malzemelerin yetersizliği, fiziki ortamın kullanışsızlığı ve en son ve en büyük sorun olan sürenin azlığı eklendiğinde bu dersten verim beklemek mümkün olmamaktadır.

Bütün bunlara ilave olarak; Resim–İş bölümünden mezun olmuş olan öğretmen adaylarının bir görme engelliler öğretim okuluna atanmaları mümkün ve muhtemeldir. Ancak bu adayların atandıkları takdirde, bu okullarda nasıl bir eğitim verebileceklerine dair hiçbir donanıma ve eğitime sahip olmadıkları bilinmektedir. Çünkü lisans eğitimleri süresince bu adaylara alanla ilgili ders verilmemektedir.

Bu araştırmada; çağdaş eğitimin gereği olarak kabul edilen ve eğitim kurumlarında uygulanan yöntemlerden biri olan dört disipline dayalı sanat eğitimi anlayışının görme engellilere de uyarlanabileceği savunulmaktadır. Bu çerçevede problem cümlesi şu şekilde belirlenmiştir: Çağdaş sanat eğitiminin gereği olarak kabul edilen yöntemlerden biri olan dört disipline (sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik, uygulama) dayalı sanat eğitimi, görme engelli öğrencilere de uyarlanabilir mi?

1.2. Alt problemler:

Dört disipline dayalı sanat eğitimi anlayışının görme engellilere de uyarlanabileceğini savunan araştırmadaki alt problemler ise şöyle sıralanabilir.

- a. Bu araştırmanın uygulanma aşamasında görme dışındaki duyu organlarından yararlanılabilir mi?
- b. Araştırma görme engelli öğrencilerin sanatsal bilgi birikimlerine katkıda bulunur mu?
- c. Genel bir kavram olan görme engelliliği, körler ve az görenler olarak ayrıldığında, az görenler için kullanılacak eğitim materyalleri nasıl düzenlenmelidir?
- d. Sanat tarihi, estetik algı, eleştirel bakış ve uygulama aşamalarından oluşan dört disipline dayalı sanat eğitiminin görme engellilere uyarlayabilmesi için ne tür düzenlemeler yapılmalıdır?

e. Araştırma görme engelli öğrencilerin farklı dokuları algılayabilmesinde katkı sağlar mı?

f. Araştırma, görme engelli öğrencilerin farklı biçimleri algılamalarına olumlu etkiler yapar mı?

1.3. Araştırmanın Amacı:

Bu araştırmanın amacı; sanat tarihi, sanat eleştirisi estetik ve uygulamayı birleştiren disiplinler arası sanat eğitiminin, görme engelliler için de uygulanabilirliğini, ilköğretim ikinci kademe 6. sınıf görme engelli öğrenciler örneğinde denemektir.

Bu temel amaç doğrultusunda alt amaçlar ise şu şekilde sıralanmaktadır.

a. Araştırmada az görenlerin görme duyusu ile birlikte körlerin ve az görenlerin diğer bütün duylardan yararlanabilmek amaçlanmıştır.

b. Araştırmacının hazırladığı sorularla öğrencinin estetik algısının ve eleştirel bakışının geliştirilmesi yine amaçlar arasında sıralanabilir.

c. Bir sanat akımının tanımını yapabilmek, bu akımın öncüsünü bilebilmek ve bazı sanatsal kavramları kazandırabilmek bu araştırmanın alt amaçları arasındadır.

d. Görme engelli öğrencinin ilk önce bir sanat eserinin kabartılmış kopyasını algılayabilmesi ve bu algı sonucunda belirlenmiş malzemelerle kendi kompozisyonunu yaratabilmesi amaçlar arasındadır.

1.4. Araştırmanın Önemi:

Sanat özel bir özgürlük aracıdır. İnsanların bağımsız düşünmelerine, yaratıcı ve üretici olmalarına katkıda bulunur (Erkul,1996:266–267).

Ayrıca sanat eğitiminin, bireylerin psikolojik gelişimlerine ve kişilik oluşumlarına önemli katkıları olduğu bilinmektedir. Bu araştırma, sanat eğitiminin sağladığı katkılardan görme engelli öğrencilerin de faydalanabilmesi açısından önem taşımaktadır.

Bilinçaltında sorun olan “duygu ve dürtülerin bilinç düzeyine çıkarılması”, “bireyin gerçek duygu ve düşüncelerinin farkına varması” , “öğrenme yoluyla davranış bozukluklarının giderilmesi” önemli kavramlardır ve bu kavramlardaki çözümlere sanat uygulamalarının yardımcı olacağı açıktır (Etike, 2000:26).

Bu araştırma, görme engelli öğrencilerin, sanat eğitiminin sağladığı katkılara en az engelli olmayanlar kadar ihtiyaç duydukları için yapılmıştır. Engellilerimizin toplumdan izole edilmeden, üreten bireyler olmaları için bulunan çözümler arasında sanat ve eğitim mutlaka yer alması gereken iki unsurdur.

Araştırmanın sanat tarihi aşamasında, seçilmiş olan örnek eser kendi dönemine ait toplumsal ve sosyal özellikler açısından değerlendirilir. Yapılan bu değerlendirmeler öğrencilerin tarih, coğrafya gibi sosyal alanlardaki birikimlerine katkı sağlaması açısından önemlidir. Yine sanatçının hayat hikâyesinin incelenmesi öğrencinin psikolojik ve kişisel kazanımları açısından önemli olduğu kadar sanat tarihi eğitimi açısından da önemlidir.

Programın sanat eleştirisi aşaması, öğrencinin hem yön algısının gelişmesine katkıda bulunması açısından hem de farklı boyutlardaki geometrik ve organik biçimleri algılaması açısından oldukça önem taşımaktadır.

Farklı dokuların oluşturduğu kabartma resimler, öğrencilerin hem algılarının gelişmesine destek verecek hem de hayal güçlerini zenginleştirecektir. Parçadan bütüne, bütünden parçaya mantığını geliştirebilme, fikir yürütebilme, kendi fikrini toplum içerisinde paylaşabilme ve başkalarının fikrini dinleyebilme becerisini kazanabilme katkıları bu çalışmanın önemini artıran diğer noktalaradır.

Programın estetik yargı aşamasında;

Öğrencinin bir esere karşı kişisel estetik tavır belirlemesi, eserde beğendiği ya da beğenmediği yönleri belirleyerek bir fikir geliştirmesi, öğrencideki güzel kavramının gelişmesi ve sanattan haz alabilmesi açısından oldukça önem taşımaktadır.

Son olarak programın uygulama aşaması hazırlanırken; çeşitli alet ve materyalleri kullanabilme becerisinin, özgürce fikir oluşturabilme ve bu fikri bir kompozisyonda toparlayabilme becerisinin, zamanı ve mekânı iyi kullanabilme becerisinin, toplumsal bir süreci paylaşabilme becerisinin artırılması önemsenmiştir.

1.5. Sayıtlar:

Bu tez çalışması aşağıdaki Sayıtlar üzerine kurulmuştur.

a. Görme engelli öğrencilere uygulanacak sanat eğitime olanak verecek fiziki ortamın mevcut olduğu varsayılmaktadır.

b. Öğrencilere 6.sınıf düzeyine erişene dek geometrik biçimlerin tanıtılmış olacağı varsayılmaktadır.

c. Deney guruplarında yapılacak çalışmalarda yeterli zaman sağlanacağı varsayılmaktadır.

d. Ek eğitim araçları için yeterli kaynak bulunabileceği varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar:

Araştırma, Ankara Göreneller Görme Engelliler İlköğretim Okulu ile sınırlıdır. Araştırma haftada bir ders saati olmak koşuluyla 5 hafta ile deney grubu ise 10 öğrenci ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar:

Görsel Yaklaşım: Mümkün olduğu kadar doğru olarak bir nesneyi görmeyi ve simgelemeyi hedefleyen-kapsayan sanatsal yaklaşımdır. Direk ışık kaynağı ve gölgeleme faktörleri uzayda gerçekçi olarak nesneleri simgelemek için kullanılır.

Hacim: Plastik sanatlarda derinlik anlatımının etkisidir.

Öğrenme: Bireyin olgunlaşma düzeyine göre, çevresiyle olan etkileşimin sonucunda yeni davranışlar kazanması ya da eski davranışları değiştirme sürecidir.

Perspektif: Varlıkları, resmin iki boyutlu ortamında üçüncü boyut(derinlik) duygusunu vermek için belli kurallara bağlı olarak çizimdir.

Sanatsal Anlatım: sanat terimleriyle algı, beceri, düşünce ve duyguların sunumudur.

Sanat Eleştirisi: Kitle iletişim araçları yöntem (süreç) ve sanat çalışmalarının ürünlerinin yapısını tanımlama, analiz etme ve yorumlanmasıdır.

Ton: Resimde aynı rengin açıktan koyuya derecelendirilmesidir.

Vurgu: İzleyicilerin dikkatini çekmede etkin olan sanatsal faaliyetler içinde bir alandır. Bu alanlar genellikle zıtlık/karşıtlık ölçüler, şekiller, renkler ya da diğer farklı yapılara sahiptir.

Yaratıcılık: Kişinin eski bilgi ve yaşantılarına dayanarak, yeni nesne ve düşünceler ortaya koyması olayına öğretimde “yaratma” denir. Yani kişinin bir tür sentez yapma yetisidir.

2. ALANYAZIN:

2.1. Sanat Eğitimi:

Sanat eğitimi, insanın genel kişilik eğitimi içerisinde önemli bir yere sahiptir. Bilinenin aksine sanat eğitiminde sadece yeteneklerin eğitimi değil, bireyin estetik eğitimi de amaçlanmaktadır. Sanat eğitimi becerileri ya da yetenekleri ortaya çıkarsa da, temel amaç hayatı değerli kılmak ve ondan zevk almayı sağlamaktır. Yani sanat eğitimi; insanı hedef almakta ve onun mutluluğu için, insan anlayışına uygun nesiller yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Sanatsal etkinlikler sayesinde bireyler içinde yaşadıkları çevre ile daha duyarlı ve daha yararlı etkileşim içine girebilirler. Bu etkinlikler sayesinde estetik ihtiyaçların yanı sıra ürün ortaya koyabilme ve yorumlayabilme güdülerini de doyuma ulaşabilir. Sanatsal etkinliklerde amaç birey yaşantılarını daha anlamlı hale getirebilmektir. Sanata ilişkin en önemli özellik anlatımdır. Kişinin iç dünyası, imgeleri, düşünceleri ve duyguları sanat ile somutlaşır (Buyurgan, 2001).

Buyurgan’a göre;

“Sanat eğitimi, yaratıcı bir süreç olarak çocuğu özgür düşünmeye, özgür çalışmaya yöneltmeye çalışır. Üreten, seçen, beğenen, kendini ifade edebilen çocuk içinde yaşadığı toplumun bir üyesi, geleceğin temsilcisidir.” (Buyurgan, 2001:12).

Sanat eğitimi, bireyin bol araç gereç kullanarak bir şeyler üretmesinin dışında kimi davranışların gelişmesine de imkân verecektir. Birey mutlu olacak, rahatlayacak, bir şeyler yaratmanın gururunu yaşayacak, dengeli olacak, beceri kazanacak vb. gibi davranışları geliştirecektir. (Kırıışoglu, 2002:46).

Eğitimin bir amacı da bireysel (duygusal) zekânın islenerek en yararlı hale getirilmesidir. Sanat eğitimi, bireysel (duygusal) zekânın, bilimsel tutarlılık ve sezgisel yaratıcı bütünlük içerisinde somutlaştığı bir alandır. Gerek teknik, gerekse sanat ve estetik balgamda, bilgi çağında yetişen bireyler, iletişim olanaklarının zenginliği ve çağdaş entelektüel düzeydeki yeni bilgilenme kaynaklarının çokluğu, bilgiye kolay erişimin doğal sonucu olarak, özgürlüğün ve özgünlüğün sanat eğitimindeki rolünü ortaya koymaktadır (Bayraktar, 2007).

Sanat eğitimi sonucunda bireyler düşüncelerini yorumlayabilecek ve bu yorumlara uygun biçimleri oluştururken estetik heyecan yaşayacaklardır. Form, kavram, simge ve malzeme arasındaki çok yönlü etkileşimden yararlanan bireyler yaratıcı yeteneklerini de ortaya koyabileceklerdir (San, 2003:55).

Sanat eğitimi, sanat eserinin incelemesini, eleştiriyi, sanat tarihini ve estetik yargıyı kapsamaktadır. İçerisine araç-gereç, müfredat, çalışma düzeni ve değerlendirme gibi konular da dâhil edilmektedir. Eğitiminde sanata yer verilen bireylerin duyguları ile birlikte, yetenek ve düşüncelerinin de geliştiği gözlenmektedir. Sanat, duygu ve düşünce arasındaki derin bağlantıları kurarken, öğrenme ve gelişim aşamalarında da etkin bir yardımcıdır (Yolcu, 2004:25–30).

Sanat eğitiminin örgün ve yaygın eğitim içindeki tanımı: “Kişinin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmek, yetenek ve yaratıcılığını estetik bir seviyeye ulaştırmak amacıyla yapılan eğitim faaliyetlerinin tümü” (Yolcu, 2004:35) şeklinde yapılmaktadır.

Sanat eğitimi; kişiye bir taraftan estetik yargı yapabilme konusunda yardımcı olurken, diğer taraftan yeni biçimleri hissettirip, eğlenmeyi ve heyecanlarını doğru biçimlerde yönlendirmeyi öğretmektedir. Yolcu’ya göre sanat eğitimi, sanatçı yetiştirmekten farklı olarak; yetiştirmek durumunda olduğu her bireyi yaratıcılığa yöneltip, onun bilgisel, bilişsel, duysal ve duygusal eğitim ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlamaktadır (Yolcu, 2004:35–37).

2.2. Dünyada Görme Engellilerin Sanat Eğitimine Yönelik Çalışmalar:

Gelişmiş ülkelerde görme engellilerin sanat eğitimine ilişkin çalışmalar, devlet kuruluşlarının yanı sıra özel müzeler, üniversiteler ve gönüllü kuruluşlar aracılığıyla da yürütülmektedir. Örneğin Texas Görme Engelliler Okulu, 16 Ağustos 1856 tarihli Texas Federal Anayasası hükümleri çerçevesinde faaliyete geçirilmiş ve kuruluşundan itibaren görme engellilerin sanat eğitimine programları içerisinde yer verilmiştir. Gelişmiş ülkelerde görme engelliler için sanat eğitimi program ve gereçleri çok disiplinli çalışmalar sonucu ortaya çıkarılmaktadır. Konuya taraf olan

disiplinler: Bilişsel Psikoloji, Eğitim Psikolojisi, Nöroloji, Sosyal Psikoloji ve Felsefedir (Kennedy, 2002).

Bu disiplinler doğrultusunda ,“körlük ve algı”, “görme engellilerin öğrenme stil ve süreçleri”, “görme engelli bireylerin psikolojik gelişimlerinde sanatın rolü ve işlevi” gibi alanlarda çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Sözü edilen bu araştırmaların ancak sınırlı bir bölümüne internet aracılığıyla erişim mümkün olmaktadır. Bu çerçevede yapılan bir alan yazın taramasında elektronik ortamda erişilebilen aşağıdaki kitap, makale, doktora ve yüksek lisans tezlerinden araştırmada yararlanılmıştır.

a. Dr. Simon Hayhoe tarafından İngiltere’deki körler okullarında yapılan araştırmalarda (Hayhoe, 2008), körlerin sanat eğitimini etkileyen sosyal ve kültürel faktörleri incelenmiştir. Çalışmalarını sanat kültür ve körlük adı altında kitaplaştırmış olan Dr. Simon Hayhoe, öncelikle körlüğün tarihsel çerçevesini ve körlerin bilgiyi nasıl elde ettikleri konusunu ele almıştır. Toplumlarda yaygın olan genel görüş körlerin görsel sanatları algılamalarının mümkün olamayacağına ilişkindir. Ancak bunun tam aksini savunan Hayhoe, görsel sanatların psikolojik anlamda destek sağlayıcı özelliği nedeniyle de görme engellilere uygulanmasının gerekliliğine dikkat çekmiştir.

b. Doug Blandy’nin, sanat eğitimi ve engellilik kavramı konulu sosyo-politik içerikli incelemesinde (Blandy, 1991) ise; engellilerin, toplumda eşit davranılması gereken toplumsal bir grup olarak kavrandığı belirtmektedir. Blandy’ye göre, engellilerin sahip olduğu farklı özelliklerle bazı dönemler için, genel eğitim kurumlarında eğitilmelerini olanaksız kılmaktadır. Bu nedenle; görme engellilerin eğitiminin, yaygın eğitim kurumlarında değil de, özel imkânlarla desteklenen ayrı eğitim kurumlarında yapılması gerekmektedir. Engelliliğe ilişkin olarak sosyo-politik düzlemde kurulan yanlış algıların ortadan kaldırılmasının gereğini işaret eden Blandy, sanatın görme engellilerin yaşam kalitelerini artırıcı bir uygulama olarak ele alınması gerektiğini savunur.

c. Eriksson, Yvonne’nin körler için hazırlanan kabartma resimleri konu alan araştırmasında (Yvonne, 1998), görme engellilerdeki görme duyusu eksikliğinin

diğer duyular yardımı ile tamamlanabileceği fikri savunulmuştur. Yvonne, görme engellilerin okumada kullandıkları Brail tekniğinden esinlenerek hazırlanan kabartma resimleri ve bu resimlerden oluşan kitapları görme engellilerin sanat eğitiminde kullanmıştır. Yvonne Eriksson, körlerin kabartma resimleri nasıl algıladıkları üzerinde derin çalışmalar yapmış ayrıca Kenenndy ile birlikte kabartma resimlerin geliştirilmesi metotları üzerinde çalışmıştır. Yvonne'ye göre sanat eğitiminde kullanılan kabartma resimler aynı zamanda görme engellilerin dokunma algısını da geliştirecektir.

d. Lea Lovelace'in, "Çağdaş Bir Müzenin Kapısından İçeri" isimli, görme engelliler için müze düzenlemelerini incelediği yüksek lisans tezinde (Lovelace, 2004), sanatın müzeler aracılığı ile yaygın biçimde engellilerin hizmetine sunulması için yapılması gerekenler araştırılmıştır. Çalışmada çağdaş müze düzenlemesinin, her tür engelliye hizmet verebilecek düzeyde yapılması fikri savunulmaktadır. Görme engelliler için ise, dokunma, dinleme ve tat alma yolu ile bilgi vermeye yönelik düzenlemelerin yapılması önerilmektedir. Lovelace tezinde ayrıca müzelerin engellilerin hizmetine sunulmasına yönelik olarak bir sivil toplum hareketinin başlatılmasının gerekliliğini de savunmaktadır.

Keza alan yazın taramasında aşağıda sıralanan kitap ve makalelere de bu çerçevede gözden geçirilmiştir.

a. Koenig ve Holbrook'un, görme engelli çocukların eğitimine ilişkin stratejilere yer verdiği kitapta (Koenig, A. & Holbrook, M. 2000) bu alandaki en iyi uygulamalı çalışmalara yer verilmiştir. Aileler, öğretmenler ve özel eğitimciler için pratik bilgilerin bulunduğu bu çalışmada ayrıca; değerlendirme teknikleri, eğitim programını geliştirecek eğitim-öğretim stratejileri, uyum ve mobilite, bağımsız yaşam deneyimleri, sosyal deneyimler, eğlence ve boş zaman geçirme pratikleri ve kariyer danışmanlığı gibi konular ele alınmıştır.

b. İncelenen kaynaklar arasında Karin De Coster ve Gerrit Loots'un, görme engelliler için sanat eğitiminde anlamlı bir yöntem araştırması: Görme ve Dokunma adlı makalesi de bulunmaktadır (Karin, 2004).

Bu makalede görsel estetiğin ve diğer algıların modellendiği çok duyum gereçli bir mekân yaratımı fikri üzerinde durulmaktadır. Bu fikrin özellikle eğitim ve turizm alanında kullanımına yönelik olarak uygulanabileceği savunulmaktadır. Makalede bu düşünceden hareketle Belçika'nın Lueven şehri civarında, sözü edilen amaca uygun etkinlikler gerçekleştirildiği belirtilmektedir.

c. William Schiff ve Emerson Foulke'nin, "Kabartma Algısı" adlı kitapların da ise görsel algı ile dokunsal algının kıyaslanmasından hareketle, görme engellilere yönelik dokunsal algı gereçlerinin geliştirilmesi fikrine odaklanılmıştır. (Schiff ve Foulke, 1982). Çalışmada dokunma algısının tarihsel, sosyolojik ve psikolojik boyutları ele alınmakta ve dokunma algısının geliştirilmesine ilişkin çalışmalara tarihsel bir perspektif içerisinde yer verilmektedir. Çalışmada ayrıca, kabartma haritalar, Brail teknikleri, kabartma resim ve grafikler de bulunmaktadır.

d. K. Pathak ve L. Pring'in, "Total Körlerdeki Kabartma Resim Algısı", adlı makalelerinde total körlerin karakteristik özellikleri incelenmiştir (Pathak ve Pring, 1988). Çalışmalarında görme engellilerin sanat eğitime ilişkin psikolojik etkenlere de yer veren araştırmacılar, pratik bazı önlemler kullanılması şartı ile sanat eğitiminin görme engellilere uygun olarak yaygınlaştırılabileceğini ve bu durumun görme engellilerin psiko-sosyal gelişimine önemli katkılar sağlayabileceğini öne sürmektedirler.

e. Joanne R. Pompano'nun, sandalyeler ve mobilyalardan hareketle hazırladığı görme engellilere yönelik sanat eğitimi programını açıkladığı makalesinde ise, sanat eğitiminin emek gerektiren bir uğraş olduğunu ancak hem öğretici hem de öğrenici açısından süreci eğlenceli kılacak düzenlemelerle bu konuda ciddi mesafeler alınabileceğini savunulmaktadır (Pompano, 2007). Çalışmasında öncelikle görme engelliliğinin türlerine değinen araştırmacı, öğretmenlerin bu türlere bağlı teknikler geliştirmesi gerektiğine işaret etmektedir. Araştırmacı ayrıca görme engellilerin öğretmenlerinin sahip olması gereken özelliklere de değinmektedir. Dokunsal algının görme engelli eğitiminde temel bir çıkış noktası olduğunu savunan araştırmacı, bu bağlamda, tarihsel süreç içerisinde sanat objesi olarak mobilyaların (özellikle koltuk ve sandalyelerin) değişimini öğretmeyi amaçlamıştır. Sanat

akımlarının da tanıtıldığı bu çalışmada dönemlere ait sosyal ve tarihsel sonuçlar da aktarılmaktadır.

f. Rachel Lev-Wiesel doğuştan körlerin çizgilerini, sanatsal gelişim ve duyguları ifadesi yönüyle incelemiştir (Lev-Wiesel, 2002). Rachel Lev-Wiesel Çalışmalarında körlük ve benlik, körlerin sanatsal çizgi gelişimlerini ölçme ve değerlendirme metotları, duyuların eğitimde sanatın rolü gibi konulara yer veren Rachel Lev-Wiesel, doğuştan görme engellilerin duygularını çizim yolu ile aktarabileceklerini ve sanatsal alanda gelişme kaydedebileceklerini savunmuştur. Araştırmacı görme engellilerin sözel olmayan semboller aracılığı ile duygularını iletmesinin, sanat yolu ile terapide önemli bir aşama olduğunu belirtmektedir. İsrail’de sanat terapisi yapmak amacı ile kurulan bir okulun direktörlüğünü de yapan Wiesel bu okulda, plastik sanatlar yolu ile hareket terapisi ve drama terapisi konularını görme engellilerin sanat terapisi teknikleri içerisinde kullanmaktadır.

Alanyazın incelemesinde, Art Beyond Sight ve Görme Engellilerin Eğitimi İçin Uluslar arası Konsey, görme engellilerin sanat eğitimine ilişkin bilgi ve belgeleri bulunduran ve dağıtımına açan kuruluşlar olarak dikkat çekmiştir. Art Beyond Sight bünyesinde görev yapan Elisabeth Salzhauer Axel’in editörlüğünü yaptığı, Art Beyond Sight: A Resource Guide to Art, Creativity, and Visual Impairment ile Kurumun araştırmacılarından J. Mac Kennedy’nin “Körler Nasıl Çizer?” ve “Bu Gereçler Nasıl Geliştirilir?” adlı çalışmalarından ağırlıklı olarak faydalanılmıştır.

Bu araştırmalar eğitimde kullanılan yöntem, teknik ve gereçlerin tasarımına da ışık tutmaktadır. Uzmanlara göre sanat özünde bireyde içsel olan akıl yürütme, sezgi ve duyumsamanın doğal bir yansımasıdır. Sanat eğitimi yoluyla görme engellileri görsel dünyayla daha fazla kaynaştırmak, onların hayal gücü ve yaratıcılığını özgürleştirmek eğitimden amaçlananlar arasında sıralanmaktadır. Bu düşüncelerle, sanat eğitimi giderek artan miktarda görme engellilerin eğitim programları içerisine dâhil edilmekte ve görme engellilerin sanat eğitiminde dokunma duyusundan faydalanabilmek için üç boyutlu ve kabartma materyaller üretilmektedir.

ABD’de Art Beyond Sight bünyesinde, Kennedy başkanlığında yapılan bilimsel araştırmalarda, doğuştan görme engelli kişilerin sadece basit geometrik modelleri değil karmaşık görsel yapıları da algılayabildikleri belirtilmektedir. Bu araştırmalar, doğuştan engellilerin oda içi tasarımı, arazi görüntüsü ve tekerleğin ileri hareketi için yuvarlak olması gerektiği gibi görüngüleri bile anlayabildiklerini kanıtlamaktadır. Kaldı ki doğuştan görme engelli deneklerin çizimlerinde derinlik algısını yaratabilmiş olmaları da bu içsel yeteneğin ölçüsünü bize açıklamaktadır.

Görme engellilerin algılamada, en geniş ölçüde dokunma ve işitme duyularından yararlanıyor oldukları gözlenmektedir. Gelişmiş ülkelerde görme engellilerin sanat eğitiminde dokunma ve dinleme yoluyla sanat eğitimi tekniklerinin geliştirilmesi ve eğitim programlarına yerleştirilmesi hedeflenmiştir. Texas-ABD Görme Engelliler Okulu ile Göreneller Görme Engelliler İlköğretim Okullarının programları karşılaştırıldığında Amerika’daki eğitim sisteminde sanat Eğitimi(Resim-İş) derslerine ayrılan sürenin Türkiye’nin üç katı olduğuna, okul ortamındaki fiziki koşulların, öğretmen yeterliklerinin ve mali desteğin programın gereklerini karşılayacak biçimde düzenlendiği dikkat çekmektedir.

Görme engellilerin görsel dünyayı daha iyi algılamalarını sağlamaya yönelik çalışmalar, Claude Monet’in "Rouen Cathedral" adlı eserinin kabartma tasviri örneğinde olduğu gibi iki temel gaye üzerine bina edilmektedir. Bunlardan birincisi Gothic sanatın benzersiz bir örneği olarak katedralin şeklinin algılatılması, diğeri ise, katedralin tarihsel süreç içerisindeki yerinin tanıtılmasıdır. Bu eğitim içerisinde işitme ve dokunma duyularından da mümkün olduğunca faydalanılmıştır. Bilindiği üzere Monet’in mensubu olduğu empresyonist akım, renk ve ışık etkileriyle ilgilidir. Kaba bir tanımla Empresyonistler, renkleri birbirine karıştırmak yerine yan yana farklı renkte noktalar yerleştirerek yeni bir sanat akımı yaratmışlardır. Empresyonizmde kullanılan bu farklı renk ve ışık algısı, görme engellilere farklı kumaş ve materyaller yan yana getirilerek anlatılmaya çalışılmıştır (Bird, 1999)

2.3. Görme Engelliler İçin Sanat Eğitimi:

Görme engellilere yönelik sanat eğitimine önem veren kuruluşlar arasında California, Texas, Pennsylvania, Iowa, Görme Engelliler Okulları bulunmaktadır.

ABD’de görme engellilerin sanat eğitimine yönelik çalışmalar kapsamında en fazla dikkat çeken organizasyon ise –yukarıda da belirtildiği üzere- kar amacı gütmeyen bir gönüllü kuruluştur. Sanatı, sanat tarihini ve görsel kültürü, görme engellilerin hizmetine sunmak amacıyla kurulmuş olan, Art Beyond Sight adlı bu kuruluş, geniş iletişim ağı ve programlar geliştirmiştir.

Sözü edilen kuruluş, bir işbirliği programı çerçevesinde (Art Beyond Sight Awareness Collobarative), sanat ve sanat eserlerini görme engellilerin hizmetine sunmaya yönelik etkinlikler düzenlemektedir. Kuruluş bu etkinliklerde ailelere, öğretmenlere, okul yöneticilerine, eğlence/dinlence merkezlerine, kütüphanelere ve müzelere ücretsiz gönüllü eğitim desteği sağlamaktadır. Eğitimlerde görme engellilerin de katılımıyla kanıtlanmış metotlar aktarılmaktadır. Kuruluş işbirliği programının temel amacına yönelik olarak, araştırma ve incelemeler yapmakta ve bu incelemelerin sonuçlarını yayınlamaktadır (Bird, 1999).

Kuruluşun görevi, sanatı sanat tarihini ve görsel kültürü görme engellilerin hizmetine sunmaktır. Temel amaçları ise; görme engellilerin sanattan somut anlamda yararlanmalarını sağlamaya yönelik eylemlere destek vermek, müzelerin ve diğer sanat etkinliklerinin görme engellilere uygun biçimde düzenlenmesine yardımcı olmaktır. Bunların yanı sıra sanat tarihi eğitimi için araçlar geliştirmek, görme engellilerin, engelli olmayanlar ile eşit ölçüde görsel kültürden yararlanma olanaklarını geliştirmek de amaçlar arasındadır.

Kuruluşun oluşturulmasındaki temel fikir; sanatın görme engellilerin yaşam kalitelerini artırmada, eğitim ve iş bulmaya yardımcı yetenekler geliştirmelerinde önemli fayda sağlayacağı düşüncesidir.

Kuruluş sanat etkinliklerinde kullanılmak üzere sanat eğitimi programları ve materyalleri hazırlamaktadır. Ayrıca, okullar, kütüphaneler ve diğer eğitim kurumlarında sergiler, gösteriler ve konferanslar düzenlemekte, görme engellileri sanatsal etkinliklere yönlendirecek faaliyetlere kaynak aktarmaktadır. 2004 yılında New York’ta düzenlenen ve doğuştan görme engeli olan Türk resim sanatçısı Eşref Armağan’ın eserlerinin sergi giderleri de bu kuruluş tarafından karşılanmıştır.

Kuruluşun yayınları arasında, Dokunma ve Dinleme Yoluyla Sanat Eğitimi Çoklu ortam seti, Görme Engellilere Yönelik Yazılı Kaynak Paketi “Sanat, Yaratıcılık ve Görme Engellilik”, Görme Engellilere Yönelik Pratik teknikler Video Paketi yer almaktadır.

Geleneksel sanat eğitiminde sözlü anlatımın yanı sıra görsel materyale sıkça başvurulmaktadır. Bu türden materyaller görme engelliler için faydasız olduğundan kuruluş ilk etapta, “Görme Engelliler İçin Sanat Eğitimi” programı çerçevesinde, ağırlıklı olarak sanat ve psikiyatri eğitimcilerinden oluşan bir ekiple 9 yıllık bir inceleme sonucunda bir sanat tarihi eğitimi programı geliştirmiştir. Program farklı birçok sanat akımının tanıtımında, Ek-1 ve Ek-2’de yer alan kabartma diyagramlar (tactile diagrams), az görenler için yüksek çözünürlüklü reproduksiyonlar, sözel bilgilendirmeler, çeşitli ses kompozisyonları karması kullanmaktadır.

Öncelikle esere ait sözlü anlatım yapılmaktadır. Hiç görmeyenlere yönelik bu anlatım sırasında az görenlere Ek-3’de görülen yüksek çözünürlükte basılmış olan bir kopya görsel materyal olarak sunulmaktadır. Böylelikle görme engeli farklılıkları da göz önünde tutularak eğitim sağlanmış olmaktadır. Sözel anlatım sonrasında ise bir örneği Ek-4’te yer alan konuyla ilgili 2,5 dakikalık bir ses bandı dinletilmektedir. Dokunma yoluyla eğitim bölümünde ise anlatılacak konuyla ilgili Ek-5 ‘teki kabartma diyagram görme engellilere dağıtılmakta ve eser sözlü anlatım eşliğinde tanıtılmaktadır. Sözlü anlatım eseri görme engellilerin zihinlerinde canlandırmasına yönelik olarak hazırlanmıştır.

“Körler İçin Sanat” programı çerçevesinde ayrıca, müzelerin görme engellilere yönelik olarak uygulayabileceği bir programa da yer verilmektedir. Söz konusu program içerisinde, rehbersiz/rehberli dokunma turları, üç boyutlu model ve reproduksiyonlarla tanıtım, rölyefler, kabartma resimler, ses ansiklopedisi, drama, uygulamalı sanat çalışmaları yer almaktadır.

2.4. Türkiye’de Görme Engellilerin Sanat Eğitimine Yönelik Çalışmalar:

MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün, internet erişimine açtığı bilgiler çerçevesinde, Türkiye’de görme engellilerin eğitimi,

onlar için açılmış olan gündüzlü ve yatılı okullarda sürdürülmektedir. 2007–2008 öğretim yılında görme engelliler için 15 okul bulunmaktadır. Bu okullarda öğrenimini tamamlayan öğrenciler, görenlerin devam ettiği orta öğretim kurumlarında öğrenimlerini sürdürebilmektedir. Modelaj-iş dersi, görme engelliler ilköğretim okullarının ders programlarında haftada iki saat olarak uygulanmaktadır. Görme engellilerin eğitimleri konusunda yapılan ve devam etmekte olan çalışmalar kapsamında, Modelaj-İş Dersi Öğretmen El Kitabı çalışmalarının devam ettiği bildirilmektedir (Görme Engelliler Eğitim Şube Müdürlüğü, 2008). Görme Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı çerçevesinde görme engellilere eğitim verecek öğretmenlere de, üçüncü öğretim yılı VI yarıyıl müfredatında 2 kredilik ders kapsamında haftada 2 saat süreyle, görme engelliler resim ve modelaj dersi verilmektedir (YÖK, 2007). Anılan ders Resim-iş bölümü öğretim görevlilerince verilmekte olup Resim-iş bölümü lisans programlarında görme engellilere yönelik bir program bulunmamaktadır.

Arslan (2002), yaptığı araştırmada, ilköğretim I. kademe 7–12 yaş arasındaki az gören öğrencilerin çizgisel gelişimlerini ve bu gelişimleri etkileyen faktörleri incelemiştir. 24 deneğin bulunduğu ve üç evreden oluşan uygulamalı araştırmada, eğitimde alınacak önlemlerin ve yapılacak düzenlemelerin görme engelli bireylerin çizgisel gelişimine olumlu etki sağlayacağı savunulmuştur. Ulaşılan sonuçlardan bazıları şunlardır:

a. Sanatsal etkinliklerde dramatizasyon, gezi gözlem inceleme yönteminin kullanılmasının ve yönlendirmeler yapılmasının öğrencilerin çizgisel gelişimini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

b. Öğrencilerin kendi resimlerini analiz etmeleri sonucuyla, resimlerinin karşılaştırılmasında daha bilinçli hareket ettikleri görülmüştür.

c. Geometrik formları, renkleri ve kullandıkları malzemeyi analiz sonucunda daha iyi tanıdıkları anlaşılmıştır.

d. Az gören öğrencilere zengin yaşantılar sağlanması çizgisel gelişimlerini olumlu yönde etkilediği konuya hâkimiyeti sağladığı bunun da çizgisel gelişimi olumlu yönde etkilediği belirtilir.

e. Öğrencilerin kullandıkları malzemeleri ve renkleri tanıdıkları söylenebilir.

f. Öğrencilerin geometrik şekilleri tanıdıkları söylenebilir.

Yukarıda belirtilen maddelerden de anlaşılabacağı gibi, gerekli iyileştirmeler yapıldığı takdirde, görme engellilerin çizgisel gelişimlerinde, renk ve biçim algılarında ilerleme sağlanabilir ve bu alanda da sanat eğitiminin katkısı araştırılmaya değerdir.

Ülkemizde görme engellilere yönelik sanat eğitime ilişkin fırsatların göreceli azlığına rağmen doğuştan görme engelli bir Türk resim sanatçısı olan Eşref Armağan, Batı'daki etkinliklerin önemli bir kişisi haline gelmiştir.

Eşref Armağan, 1953 yılında Fatih, İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Doğuştan görme engelli bir Türk resim sanatçısı olan Eşref Armağan (1953, İstanbul) nesnelerin maket modellerine parmak uçlarıyla dokunarak onları başarıyla resmedebilmektedir. Armağan, “Karanlığın Renkleri” isimli bir belgesele konu olmuştur. Ayrıca “Gerçek Süperler” isimli belgeselde de sanatçıdan ayrıntılı bir biçimde söz edilmektedir.

Hiç görmediği nesneleri dokunduktan sonra resmedebilme yeteneği nedeniyle Prof. J. Mac Kennedy ve Harvard Üniversitesi'nden bir grup nörolog, resim yaparken Armağan'ın beyin faaliyetleri haritasını MRI ile çıkarmışlardır. Bu çalışmada, görme engellilerde pasif durumda iken hareketsiz olan bazı beyin kıvrımlarının harekete geçtiğini görmüşler ve dokunmanın görsel algıdakine benzer bir beyin faaliyetini tetiklediği sonucunu çıkarmışlardır. Profesör John M. Kennedy çalışma sonucunda sanatçıyla ilgili olarak aşağıdaki açıklamayı yapmıştır.

“Eşref Armağan resim yapma tarihi ve ilim tarihinde çok önemli biridir. O bize görme yeteneği olmayan bir insanın resimsel yeteneklerini normal

insaninkine eşit bir şekilde geliştirebileceğini gösterdi. Bu olay resim yapma tarihinde görülmemiş bir şeydir.” (Kennedy, 2002).

Alanyazın incelemesinde sözünü ettiğimiz Art Beyond Sight adlı kuruluş, 2004 yılında New York'ta, sanatçının eserlerinin sergilendiği bir etkinlik düzenlemiştir. Armağan hakkında ünlü İngiliz bilim dergisi 'New Scientist'te de bir makale yayınlanmıştır.

Kendi ifadeleriyle altı yaşından itibaren, boş bulduğu kâğıtlara, dokunduğu nesneleri çizmeye başlayan Armağan'ın resimlerinde ki en önemli özellik ise görme yeteneğine sahip olmayan bir insanın resimlerinde “perspektif, renk, gölge ve kompozisyon” kullanımının etkin ve başarılı olmasıdır. Resim yaparken uyguladığı yöntemi ise şöyle açıklamaktadır;

“Resim yapmaya başlarken daha önceden hissettiğim şekilleri düşünmeye başlarım. Daha sonra bu şekilleri oluşturmak istediğim resmin içinde forma sokarım. Resim'i çizmeye başlamadan önce resmin planının tamamını kafamda yaparım.”(Armağan, 2008).

Sanatçı yaşamını İstanbul'da kendisi gibi görme engelli eşiyle beraber sürdürmektedir.

3. YÖNTEM:

Bu bölümde araştırmanın; modeline, evren ve örnekleme, deneklerine, bilgi toplama araçlarına, uygulama ve organizasyonuna, kullanılan istatistiksel teknikleri ile uygulanan programın niteliklerine yönelik açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli:

Bu araştırma, genel özellikleri bakımından deneysel bir model olup; araştırmada kontrol grupsuz ön-son test deneme modeli kullanılmıştır. Değerlendirmeler; ön-son testlerden, kamera kayıtları yardımı ile yapılan gözlemlerden ve uygulama çalışmaları ile elde edilen verilerden yola çıkılarak yapılmış, sonuçlar ise karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

Bu araştırma, gören öğrencilere verildiği gibi görme engeli öğrencilere de dört disipline dayalı sanat eğitiminin verilebileceğini savunan bir uygulamadır. Uygulamanın yapılacağı alan ise görme engelli öğrencilerin devam ettiği ilköğretim okulunun ikinci kademesi 6. sınıf olarak belirlenmiştir.

Ön-son testlerde öğrencilere yöneltilen soru türleri kapalı ve açık uçlu soru türleri yanında derecelendirme soru formatından da faydalanılmıştır.

Bu araştırmada, ders süresinin yetersiz oluşu nedeniyle zamandan tasarruf sağlayabilmek için gözlem formlarını doldurulmasında kamera kayıtlarından faydalanılmıştır. Gözlem formları (Ek-6), kamera kayıtlarının analizleri ve araştırmacının ders sırasında saptadığı özel durumları içeren notlar esas alınarak doldurulmuştur. Bu formlar doldurulurken de derecelendirilmiş çizelge ölçeği (Ek-7) kullanılmıştır.

Ders gözlem raporlarının dışında, kolâj çalışmaları da diğer veri toplama kaynaklarıdır. Bu çalışmaların hepsi kolâj kriter çizelgesi (Ek-8) esas alınarak değerlendirilmiştir.

3.2. Araştırma Grubunun ve Materyallerin Oluşturulması:

Araştırma grubunu, Ankara ili Göreneller Görme Engelliler İlköğretim okulunun ikinci kademesinin 6. sınıfında eğitim gören görme engelli öğrenciler oluşturmuştur. Göreneller Görme Engelliler İlköğretim okulunun ikinci kademesinin 10 öğrenciden oluşan 6. Sınıf öğrencilerinin tümü sayılarının az olması nedeniyle araştırmaya katılmıştır.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin, görme engel düzeyleri karmadır. Başka bir deyişle, Görme Engelliler İlköğretim Okulunda araştırma kapsamındaki çalışma grubunun, görme engellerinin yüzdelik oranları birbirinden farklılık göstermekle birlikte, aralarında total kör öğrenciler de bulunmaktadır.

Örneklem olarak bu düzeyin seçilmesinin nedenleri arasında, bu dönem çocuklarının, doğal çevreye ve bu çevrede bulunan objelerin orantı, boyut ve derinliklerine duydukları ilginin artması bulunmaktadır (Yavuzer, 2005:67).

Ayrıca, Piaget'nin de biçimsel işlemler evresi olarak tanımladığı bu dönemin biçimsel sorunların çözümünde önemli olduğunu belirtilmektedir (Buyurgan, 2007:64–65).

Araştırmada beş duyu organından da faydalanılabilecek eğitim-öğretim materyallerinin kullanılmasına önem verilmiştir. Öğretme-öğrenme ortamı, öğretim süreci içindeki bireyin etkileşimde bulunduğu, onun etrafını saran çevredir. Öğrenci ya da öğrenciler öğretim süreci boyunca etrafını saran çevre içinde bulunan tüm öğelerle etkileşmekte, bu etkileşimin sonucu olarak deneyimler edinmekte ve yeni davranışlar kazanmaktadır. Bu nedenle öğrenme-öğretme ortamının iyi düzenlenmesi en temel ve gerekli koşullardan önde gelenidir. Kuşkusuz, öğrencinin öğrenme-öğretme süreci boyunca etkileşim çevresi olarak tanımlanan öğrenme-öğretme ortamının öğretim araç ve gereçleriyle donatılması yeterli değildir. Ancak bu araçların etkin kullanımı halinde, öğrenciyi motive ettiği, ona bilgi sağladığı ve öğretimi gerçekleştirdiği konusunda alan uzmanları birleşmektedir.(Vural,2002:211–212)

Eğitim ortamı ve materyaller, az gören öğrenciler de dikkate alınarak hazırlanmıştır. Konuların anlatımında az gören öğrenciler için önceden hazırlanmış olan yansılar dört kata kadar büyütülerek duvara yansıtılmıştır.

Dokunma duyusuna yönelik olarak kullanılan materyaller ise, Joan Miro Ferra'nın "Kuşa Taş Atan Adam" adlı eserinin kabartılmış halidir (Ek-9) ve konu anlatımı esnasında yeri geldikçe öğrencilere dağıtılan üç boyutlu materyallerdir. Örneğin "Kuşa Taş Atan Adam" adlı eserin incelenmesi aşamasında bir kuş maketi sınıf içerisinde elden ele dolaştırılarak öğrencilerin eserdeki objeyi algılamaları sağlanmıştır. (Ek-10)

Ayrıca işitme duyusundan faydalanabilmek için dersler sürrealist müzik eşliğinde işlenmiştir. Müzik eşliğinde yapılacak bir sanat çalışması da pedagojik açıdan önemli bir uygulama yöntemi sayılabilir. Öğrencilerin tek ya da grup olarak, belirlenmiş bir beste eşliğinde yapılan çalışmada, müziğin psikolojik etkisi sonucu doğacak soyut ya da somut doğaçlama çalışmanın, kompozisyon, ritim açısından müzikle izdüşümü konusu, yeni bir ders yöntemi olarak görülebilir (Doğan,2004:389,390).

Koku alma duyusundan faydalanabilmek için ise sınıfta her ders farklı bir tütsü yakılmıştır. Tat alma duyusundan faydalanmak amacı ile de anlatılan sanatçının yaşadığı ülkenin en çok ürettiği tarım ürünü dikkate alınarak bir seçim yapılmıştır. Örneğin Joan Miró Ferra'nın ülkesi olan İspanya'nın en çok ürettiği meyve olarak belirtilen portakal göz önünde bulundurularak öğrencilere ders esnasında portakal aromalı lokum dağıtılmış ve tat alma duyusundan faydalanılarak bilginin kalıcılığına katkı sağlanmıştır.

Bu araştırmada örneklem birimi olarak on kişi (denek) alınmıştır. Örneklem oluşturulurken öğrencilerin görme engellerinin düzeyi dikkate alınmamıştır. Ancak görme engeli dışında programı uygulayamayacak düzeydeki işitme, konuşma, zihinsel engelliler ve ellerini kullanamayacak düzeydeki bedensel engelliler araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır.

Görme engelinin düzeyinin dikkate alınmamış olmasının nedeni, yapılan araştırmanın uygulanabilirliğini sağlamaktır. Çünkü ülkemizde görme engelliler okullarındaki öğrenciler engel düzeylerine göre sınıflandırılmamaktadır. Eğer bu araştırmanın uygulandığı görme düzeyi sınırlandırılırsa araştırmanın uygulanabilirliği ortadan kalkmaktadır. Bu nedenle sınırlama koymak yerine araştırmada uygulanan etkinlikleri bütün görme engeli düzeylerine göre düzenlemenin araştırmanın uygulanabilirliğini artıracakı düşünölmüştür.

Araştırmada işitme ve konuşma yetilerinden faydalanılması gerektiğı için, ek işitme ve konuşma engeli olan görme engelli öğrenciler araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır.

Ayrıca uygulama evrelerinde uygulanan etkinliklerde deneklerin ellerini kullanabilmesi gerekmektedir. Gerek uygulama aşamasında gerekse kabartma resimleri algılama aşamasında dokunma duyusundan sıkça faydalanmak gerekir. Ek engel olarak ellerini kullanmayan bedensel engelliler örneklem dışı bırakılmıştır. Denek grubunun yaşları 11–13 yaş arası olarak belirlenmiştir. Ek engelli zihinsel engelliler de araştırmanın alanından farklı bir alan olduğundan dolayı araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacı ile araştırma dışı bırakılmıştır.

Bütün bu sıralanan koşulları sağlamış olan on denek deney grubunu oluşturmuştur.

3.3. Veri Toplama Metotları:

Bu araştırmada veriler, Kontrol grupsuz ön-son testlerden, video kayıtları aracılığı ile yapılan gözlemlerden ve kolâj çalışmalarından elde edilmiştir. Ön-son testlerde çoktan seçmeli ve derecelendirilmiş soru türleri kullanılmıştır.

Kontrol grupsuz ön-son test uygulamalarının yer aldığı araştırmada kullanılan soru türü kapalı uçlu soru türüdür.

Birinci haftada; ön testte üç soru, son testte de üç soru olmak üzere toplamda altı soru sorulmuştur. Sorulardan ikisi çoktan seçmeli olup geriye kalan bir soru ise doğru ya da yanlış şıkları ile cevaplandırılmaktadır.

İkinci haftada; yine ön test ve son testlerde üçer sorudan toplam altı soru sorulmuştur. Bütün sorular çoktan seçmelidir.

Üçüncü haftada; ön test ve son testlerde altışardan toplam 12 soru bulunmaktadır. Bu altışar sorunun üçü çoktan çok seçmeli olup, üç tanesi ise derecelendirilmiş soru tipleridir.

Dördüncü haftada gözlem formu (Ek-6) veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Araştırmacı gözlem verilerini ders esnasında alınan video kayıtları aracılığı ile ve ders esnasında alınan notlarla elde etmiştir.

Araştırmanın veri toplama yollarından biri de son hafta olan beşinci haftada öğrenciler tarafından yapılmış olan kolâj çalışmalarıdır. Bu çalışmaları değerlendirmek amaçlı hazırlanmış olan ve Ek-8’de görülen Kolâj Kriter Çizelgesi kullanılan veri kaynaklarından biridir.

Hedef davranışlara ulaşabilmek için gerçekleştirilen faaliyetlerin tümü resim dersinin içeriğini oluşturmuştur. Kullanılan veri toplama metotlarının çizelgelerinin haftalara dağılımı ise Ek-11’de Haftalık Veri Toplama Çizelgesi’nde görülmektedir.

3.4. Programın İçeriği ve Süresi:

Program okul bünyesinde sınıf ortamında, araç gereç yardımıyla öğrencinin hedef davranışlara ulaşmasını sağlamak amacıyla hazırlanmış tüm etkinlikleri kapsamaktadır. Hedef davranışlara ulaşabilmek için gerçekleştirilen faaliyetlerin tümü dersin içeriğini oluşturmuştur.

Resim dersinin süresi, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kırk dakika olarak belirlendiğinden, bu araştırmada her uygulama evresi için kırk dakika yani bir ders saati olarak planlanmıştır.

Araştırmanın toplam uygulama süresi beş haftadır. Bu da toplam iki yüz dakika yani beş ders saati süresine karşılık gelmektedir.

Programın içeriği ve süresi Ek-12’de görülebilir.

3.5. Araştırmanın Uygulama Aşamasında Kullanılan Yöntem ve Teknikler:

Öğretim yöntemleri arasında bu araştırma kapsamında olanlar anlatım yöntemi, soru cevap yöntemi ve benzeştirme yöntemidir.

Anlatım yöntemi; öğretmenin bilgilerini pasif bir şekilde dinleyen öğrencilere ilettiği geleneksel bir yöntemdir. İyi organize edilmiş, resimler, modeller ve diğer işitsel ve dokunsal araç gereçlerle zenginleştirilmiş, sesin iyi kullanıldığı bir anlatımda sorulardan da yararlanılarak öğrencilerin sıkılmasına mani olunmuştur. Öğrencilere soru sormak ve onları gözlemlemek bu yöntem uygulanırken dikkat edilen hususlardır (Ekiz, 2003:54–57).

Soru cevap yöntemi ise; öğretmenin formüle ettiği soruları öğrencilerin cevaplandırmalarına dayanan bir öğretim yöntemidir. Öğrencileri düşünmeye iten, uyaran, güdüleyen, cesaretlendiren bir yöntemdir.

Bu çalışmada uygulanan öğretim yöntemlerinden biri de Benzetişim Tekniğidir. Bu teknik öğrencinin gerçek durumun bir benzeri üzerinde eğitime çalışmasıdır. Günümüzde birçok alanda kullanılan bu teknik öğrenci için ilgi çekicidir. Bu tekniği uygularken dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta çok basite indirgenmiş modellerin öğrencinin canını sıkacağı, çok karmaşık olanların ise anlaşılır olmaktan çıkacağı hususudur (Ergün, 2003).

Bu çalışmada, yukarıda bahsedilen öğretim yöntemlerinin yanı sıra, görsel, işitsel ve dokunsal araç gereçlere de başvurulmuştur. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür.

Etkinlik-I’de tanışma aşamasından sonra veri toplamak amaçlı düzenlenmiş olan Ön Test–1 “Sürrealizm” adlı konu anlatımından önce, Son Test–1 ise konu anlatımı bittikten sonra dağıtılmıştır. Öğrencilerden cevaplandırmaları istenen test soruları yüksek sesle kendilerine okunmuştur. Her öğrenci kendisine yöneltilen soruyu Brail alfabesini kullanarak önündeki kâğıda kendine en uygun gelen şıkkı belirterek yanıtlamıştır.

Etkinlik-II ve Etkinlik-III'te de, Etkinlik-I'deki öğretim yöntemlerinden faydalanılmıştır. Etkinlik-III ve Etkinlik-IV'te kabartma resim uygulaması ile benzeştirme yönteminden faydalanılmıştır. Kullanılan materyaller ise test, yansı projeksiyon ve tepegöz projeksiyondur.

Etkinlik-II, III ve IV'te yansı sunumları döneme ait bir müzik eşliğinde yapılmıştır. Bu aşamada da, diğer bütün aşamalardaki gibi öğrencilerin uygulamaya mümkün olduğu kadar işitme, tat alma, koklama, dokunma duyularıyla katılımlarının sağlanmasıdır. Bu nedenle kullanılan materyaller az görenler için yansı ve tepegöz projeksiyonun dışında, hiç görmeyenler ve yine az görenler için kabartma resim, kuş maketi, CD çalar, klasik müzik CD si, portakal aromalı tütsü, portakallı lokumdur.

Joan Miro Ferra'nın hayat hikâyesi, yansı gösterisi ve fonda sürrealist müzik dinletisi ile birlikte hazırlanmıştır. Anlatım yönteminden faydalanılan bu sunum sırasında portakal aromalı tütsü yakılmış ve İspanya'nın portakal üretiminde dünyada ilk sıralarda yer aldığı bilgisinden yola çıkılarak, portakallı lokum ikram edilmiştir. Sunum esnasında bu materyallerin kullanılmasında gözetilen amaç, çağrışım yapması sayesinde bilginin kalıcılığını sağlamaktır. Bu sunum esnasında öğretici bilgi notlarından faydalanılmıştır. Ayrıca bu sunum esnasında araştırmacı geri dönütlerini almak istediği soruları yer yer öğrencilere yöneltmiştir. Etkinlik-IV'te ise benzetişim tekniği kullanılarak hazırlanmış olan “Kuşa Taş Atan Adam” adlı eserin kabartmasının incelenmesi ve eserin sözel tasviri sırasında hem anlatım yönteminden hem de soru cevap yönteminden faydalanılmıştır

Beşinci haftada kullanılan materyaller; Test, 35 x50 büyüklüğünde resim kâğıdı, yapıştırıcı ve önceden kesilip hazırlanmış farklı doku, renk ve şekillerdeki kâğıtlardır. Bu etkinlikte öğrencilere, öğretmenin daha önceden kesip hazırladığı (zamandan kazanabilmek amacı ile) farklı dokulardaki organik ve geometrik biçimler gerekli olan diğer malzemelerle birlikte dağıtılmış ve bir kolâj çalışması yapılmıştır. Bu etkinlik dört disipline dayalı sanat eğitiminin son bacağıdır. Etkinlikte kullanılmak üzere hazırlanmış olan geometrik ya da organik biçimler rastgele değil hayat hikâyesi incelenen sürrealist sanatçı Joan Miro Ferra'nın eserlerinden bire bir seçilmiş biçimlerdir.

3.6. Sürrealist Akımın Seçilme Nedeni:

Sürrealizmin esin kaynağını Sigmund Freud'un psikiyatri alanında yaptığı çalışmalar oluşturmuştur. Esasen bir tıp doktoru olan Freud; psikiyatride "psikanaliz" adı verilen bir yöntem geliştirmiştir. Freud'a göre, ruhsal problemlerin kaynağını, insanların bastırdıkları ve bilinçaltına ittikleri sorunlar oluşturmaktadır. Freud'un buradan hareketle geliştirdiği; düşlerin, umutların, dileklerin, rüyaların, anıların yani bilinçaltında biriken bütün yaşantıların su yüzüne çıkarılması ve dile getirilmesi sürrealizme ilham oluşturmuştur.

Sürrealizm evrensel bir sanat akımı olarak Avrupa'da 1. ve 2. dünya savaşları arasında gelişimini tamamlamıştır. Sürrealizmin Türkçedeki anlamı gerçeküstücülüktür. Gerçeküstücülük adlandırmasındaki gerekçe; sürrealist sanatçıların eserlerinde, gerçek ile gerçek dışı arasında bir köprü kurduklarını bunun da, hayal gücü marifetiyle başardığını iddia etmeleridir. Sürrealizm insanların, korkularını hayallerini, rüyalarını ve hatta kendi kendilerinden bile sakladıkları fikirlerini resmetmeyi amaçlarlar. Sürrealistler için rüya çok önemlidir.

Sürrealist resimlerde konular birbirinden kopuktur. Eserlerde işlenen konular ya da şekiller gerçek yaşamda vardır. Ancak o şekilde var olamazlar

Yapıtlarında nesneleri olduğundan farklı biçimlerde betimleyen gerçeküstücü sanatçılar, çoğunlukla rüyaları gizli dünyasını ve sezgiyi önceliyorlardı. Çoğu zaman nesneleri kendi doğal ortamlarından çıkartarak şaşırtıcı, düşsel bir ortama taşıyorlardı. İşte en başta bu nedenle görme engellilerin sanat eğitiminde gözleme nispetle sezgiyi, duyguyu ve düşlerin gizemli dünyasını önceleyen sürrealizmin konuya oldukça uygun bir tercih olduğu değerlendirilmiş ve uygulama denemesinde sürrealizm ve sürrealist sanatçıların eserleri seçilmiştir. Ayrıca bu dönem çocuklarının metafiziğe ve doğaüstü alanlara olan ilgisi de sürrealist akımın seçilmesinde etkili olmuştur.

3.7. Araştırmada Hedef Davranışlar:

Hedef davranışlar, eğitim süreci sonunda öğrenciye kazandırılacak davranışlardır. Eğitim süreci sonucunda kazanılması beklenen bu davranışlar, başarının gözlenebilir bir ölçütü bulunduğunu göstermektedir.

Bu araştırmanın hedefi ise; görme engelli öğrencilere , “Görmenin Ötesinde Sanat” (Art Beyond Sight) adlı kuruluş (New-York 1987) tarafından geliştirilmiş ve uygulanmakta olan, “Dokunma ve Dinleme Yoluyla Sanat Tarihi” (Art History Through Touch and Sound) adlı programdan esinlenerek sanat eğitimi vermektir. Araştırma, sanat eğitiminin içinde barınan dört disiplinden faydalanmayı amaçlamıştır. Nasıl ki görme engeli olmayan öğrencilere sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik ve uygulama esaslarına dayalı bir eğitim veriliyorsa, bu araştırmada aynı şekilde görme engeli olan öğrencilere de bu dört ana temel üzerine oturtulmuş eğitimin verilebilirliği savunulmuştur. Araştırma kapsamındaki her öğrencinin bu araştırma sonucunda;

- a. Sürrealist akımın kaynağını açıklayabilmesi ve tanımını yapabilmesi
- b. Joan Miro Ferra’nın hangi sanat akımına ait bir sanatçı olduğunu, hangi dönemlerde yaşadığını belirtebilmesi,
- c. Bir sanat eserini dokunarak algılayabilmesi
- d. Bir sanat eserini çözümleyebilmesi ve eleştirel bir yaklaşım sergileyebilmesi
- e. Uygulama aşamasında hazır biçimleri kullanarak kendi düzenlemesini yapabilmesi hedef davranışlardır.

Uygulama evrelerinin içerisinde bulunan etkinliklerde birincil amaç, görme yetisinden kısmen ya da tümüyle mahrum olan öğrencilerin, diğer bütün yetilerini mümkün olduğunca fazla kullanabilmelerini sağlamaktır.

Bu araştırmanın uygulama süresi beş haftadır. İlk iki hafta, sırasıyla sürrealist akımın tanımı, bu akımın öncüsü olan Joan Miro'nun hayat hikâyesi işlenmiştir. Bu çalışmaların araştırmaya katkısı sanat tarihi açısından değerlendirilmiştir.

İlk iki hafta etkinlik öncesi öğrencilere ön test uygulanmıştır. Etkinlik sonrası uygulanan son testte ise kazanımlara ulaşıp ulaşılmadığı ölçülmek istenmiştir.

Üçüncü haftada Joan Miro'nun “Kuşa Taş Atan Adam” adlı eseri çeşitli materyallerden faydalanılarak, hiçbir detayı atlanmadan her öğrenciye birer tane düşecek sayıda kabartılmıştır. Bu kabartma resimlerde kumaş, metal tel, boncuk, kuş tüyü, kâğıt ve ip kullanılmıştır. Bu kabartma resimleri öğrenci ilk önce kendi başına dokunarak algılamaya ve bu etkinliğe ait ön testteki soruları yanıtlamaya çalışır. Ön test sonrasında araştırmacı, kabartma resmi öğrencilerle birlikte inceler ve bütün detayları ile eseri öğrencilere anlatır. Konu anlatımı bittikten sonra Son test öğrenciler tarafından cevaplandırılır.

Bu üç haftada uygulanan ön-son testlerin bütün soruları ve cevap şıkları araştırmacı tarafından yüksek sesle öğrencilere okunur. Öğrenciler kendilerine doğru gelen şıkkı Brail alfabesi ile önlerinde duran kâğıtlara işaretlerler.

Dördüncü hafta da ise öğrencilere, ön-son test uygulanmaz. Bu hafta öğrenciler bir taraftan kabartma resimler incelerken diğer taraftan da araştırmacının yönelttiği soruları sözlü olarak cevaplandırır. Bu sorular öğrencilere eleştirel bakış açısı ve estetik bir algı kazandırılmaya yönelik sorulardır.

Öğrencilerin, eserin hangi sanat formuna ait olduğunu ayırt edebilmeleri, hangi teknik ile çalışıldığını bilebilmeleri, eserdeki biçim, mekân ve zaman hakkında yorum yapabilmeleri sağlanmak istenmiştir. Böylece araştırmadan beklenen eleştirel bakış açısının kazanımı amaçlanmıştır.

Beşinci Uygulama evresinde, bir kolâj çalışmasıyla öğrencilerin, araştırmacının belirlediği sınırlılıklar içerisinde kendi kompozisyonlarını oluşturmaları istenmiştir. Bu biçimler, sanatçının biçimlerinden seçilmiş geometrik ya da organik şekillerdir. Amaç, öğrencinin bir taraftan belli sayıdaki biçimlerden kendi kompozisyonunu oluştururken, diğer taraftan da farklı dokudaki kâğıtlardan hazırlanmış olan bu

biçimlerin renklerini de seçebilme becerisini göstermesidir. Belirli dört renk seçilmiştir. Bu renkler özellikle fosforlu göz alıcı renklerdir. Çünkü amaç az görenlerin algılamasını kolaylaştırmaktır. Her rengin dokusu birbirinden farklı verilmiştir. Öğrenci dokunduğu biçimin dokusundan hangi renk olduğunu bilerek kullanmıştır. Öğrencilere on ayrı biçim önceden araştırmacı tarafından kesilerek hazırlanmış ve sunulmuştur. Her biçim bütün renklere uygulanmıştır. Ayrıca öğrenci başına her biçimden ikişer tane kesilmiş, böylece öğrencinin dilediğinde aynı biçimden iki tane kullanabilmesi sağlanmıştır.

3.8. Resim Dersi Programının Uygulanması:

Bu araştırma içerisinde, Göreneller Görme Engelliler İlköğretim Okulundaki grup denek grubu olarak uygulamalara katılmıştır. Uygulama programı Nisan 2008, Mayıs 2008 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

3.8.1. Birinci Hafta:

Etkinlik-1:

Ders: Modelaj-iş

Konu: Sürrealizm

Süre: 40'

Araç-Gereç: yansı, tepegöz, kamera, Metin-1

Yöntem: Anlatım yöntemi, soru-cevap yöntemi

Amaçlar:

Bu etkinliğin amacı ilk aşamada Ön test-1 ile öğrencilerin: Salvador Dali adını daha önce duyup duymadıkları ve sürrealizm kavramını ve sürrealizmin tanımını daha önce duyup duymadıkları ölçülür.

Daha sonraki aşamada öğrencilere,

Sanat tarihindeki akımlardan biri olan sürrealizmin, tıp doktoru olan Sigmund Freud'un, hastalarını tedavi etmek amacıyla kullandığı, "psikanaliz" adı

verilen yöntemin etkisiyle doğduğu, Bu akımın öncüsünün Salvador Dali olduğu, Sürrealizmin insanlardaki düşlerin, umutların, dileklerin, rüyaların, anıların yani bilinçaltında biriken bütün yaşantıların dile getirilmesi şeklinde tanımlandığı açıklanır.

Son testte ise bu bilgileri öğrencilerin öğrenip öğrenmedikleri ölçülür.

Hedef Davranışlar: Salvador Dali'nin bu akımın öncüsü olduğunu açıklayabilmek, Sürrealizmin bir sanat akımı olduğunu açıklayabilmek ve Sürrealizmin kaynağının insanın bilinçaltında biriktirdiği yaşantılar olduğunu yani düşleri, umutları, dilekleri, rüyaları ve anıları olduğunu açıklayabilmektir.

Dersin İşlenişi:

I.Aşama: Ön test-1'in uygulanması: Teste ait sorular araştırmacı tarafından okunur ve öğrencilerden önlerindeki kâğıtlara Brail ile seçtikleri cevaplara ait şıkları yazmaları istenir.

Ön Test-1:

Bu testteki sorular test tekniği ile hazırlanmıştır. Lütfen sizce doğru olan şıkkın başındaki daireyi işaretleyiniz.

Soru-1: Salvador Dali kimdir?

- a) Ressam
- b) Sanat Eleştirmeni
- c) Heykeltıraş
- d) Seramik sanatçısı
- e) Mimar

Soru-2: Aşağıdakilerden hangisi bir sanat akımının adı değildir?

- a) Liberalizm

b) Sürrealizm

c) Realizm

d) Natüralizm

Soru-3: Sürrealist anlayışın temelini gerçekler, amaçlar, hedefler, anılar yani bilinçte biriken bütün yaşantılar oluşturur.

a) Doğru

b) Yanlış

II. Aşama: Konu Anlatımı

Ek-23 ‘deki Metin-1 öğrencilere okunur.

III. Aşama: Son test-1’de Ön test-1’deki sorular tekrarlanır.

3.8.2. İkinci Hafta:

Etkinlik-2:

Ders: Modelaj-iş

Konu: Joan Miró Ferra’nın Hayatı

Süre: 40’

Araç-Gereç: Joan Miró Ferra’nın Hayatını anlatan sunumun kayıtlı olduğu CD, yansı, kamera, Metin-2, klasik müzik CD si, portakallı tutsü ve lokum

Yöntem:

- a. Anlatım yöntemi,
- b. Soru-cevap yöntemi,
- c.

İşitme, koku alma ve tat alma duyularına hitap etmeye yönelik materyallerin (tütsü, klasik müzik ve lokum) kullanılması yöntemi.

Amaçlar:

Bu etkinliğin amacı görme engelli öğrencilere sürrealist sanatçılardan biri olan Joan Miró Ferra'nın sanat tarihi açısından hayatını ve nasıl eserler verdiğini anlatmaktır. Ayrıca soyut sanat ve kolâj kavramlarını kazandırmaktır.

Hedef Davranışlar:

Öğrenci;

a. Soyut sanatın doğada karşılığı olmayan sanatçının kendi hayalindeki biçimlerin çoğunlukta geometrik şekillerde resmedildiği bir 20.yy sanatı olduğunu

b. Joan Miró'nun resim sanatı dışında seramik, duvar resmi, heykel, tahta üzerine çalışmalar, mozaikler, grafikler ve hatta duvar halıları bile yaptığını bilir.

c. Öğrenci kolâj tekniğinin bir kes yapıştır tekniği olduğunu açıklayabilir.

Dersin İşlenişi:

I.Aşama: Ön test–2'nin uygulanması: Teste ait sorular araştırmacı tarafından okunur ve öğrencilerden önlerindeki kâğıtlara Brail ile seçtikleri cevaplara ait şıkları yazmaları istenir.

Ön Test–2:

Bu testteki sorular test tekniği ile hazırlanmıştır. Lütfen sizce doğru olan şıkkın başındaki daireyi işaretleyiniz.

Soru–1: Joan Miró'nun mesleği aşağıdakilerden hangisidir?

a) Ressam

- b) Heykeltıraş
- c) Seramik sanatçısı
- d) Grafikçi
- e) Hepsi

Soru-2: Aşağıdakilerden hangisi soyut sanatın bir özelliği değildir.

- a) Doğada karşılığı olmayan biçimlerin yer aldığı eserlerdir.
- b) 20.yy sanatıdır.
- c) Sanatçının kendi hayalindeki biçimlerdir.
- d) İnsan vücudunun resmedildiği soyut eserlerde sanatçı modelin aynısını çizmelidir.
- e) Eserlerde geometrik biçimler kullanılır.

Soru-3: Kolâj ne demektir?

- a) Sürrealist sanatçıların kullandığı bir boya türüdür.
- b) Düz bir yüzey üzerine fotoğraf, gazete kâğıdı ve benzeri nesnelerin yapıştırılmasıyla ve bazen boya ile de karıştırılarak uygulanan bir resimleme tekniğidir.
- c) Ahşap ve metal malzemeden yapılan heykellere verilen isimdir.
- d) Sergileri düzenleyen kişi anlamında kullanılır.

II. Aşama: Konu Anlatımı

Ek-24 'deki Metin-2 öğrencilere okunur. Sanatçının hayat hikâyesi Powerpoint (portakal kokusu veren tütsü, portakallı lokum ve klasik müzik) eşliğinde sunulur.

III. Aşama: Son test-II' de Ön test-II' deki sorular tekrarlanır.

3.8.3. Üçüncü Hafta:

Etkinlik-3:

Ders: Modelaj-iş

Konu: “Kuşa Taş Atan Adam” (Person Throwing a Stone at a Bird) Adlı Eserin (Ek-10) kabartma kopyası üzerinde incelemesi ve sözel tasviri.

Süre: 40’

Araç-Gereç: “Kuşa Taş Atan Adam” (Person Throwing a Stone at a Bird) Adlı Eserin kabartma kopyası, kamera, Metin-3, klasik müzik CD si, portakallı tütsü ve portakallı lokum, kuş maketi

Yöntem:

- a. Anlatım yöntemi,
- b. Soru-cevap yöntemi,
- c. İşitme, koku alma ve tat alma duyularına hitap etmeye yönelik materyallerin (tütsü, klasik müzik ve lokum) kullanılması yöntemi,
- d. Benzeştirme yöntemi.

Amaçlar:

Bu etkinliğin amacı, görme engelli öğrencinin hissedebileceği şekilde kabartılmış olan bir sanat eserini bütün detaylarıyla inceleyip algılamasıdır. Öğrenci bir yandan eserin kabartma kopyasına dokunurken bir yandan da öğretmenin sözel tasviri ile dokunduğu biçimleri daha iyi anlama imkânı bulacaktır.

Hedef Davranışlar:

- a. Öğrenci Joan Miró'nun "Kuşa Taş Atan Adam" (Person Throwing a Stone at a Bird) adlı tablosunu tanır.
- b. Öğrenci bir sanat eserine yoğunlaşabilir.
- c. Öğrenci duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilir.
- d. Öğrenci algıladığı biçim ve durumları açıklayabilir.
- e. Öğrenci Joan Miró'nun "Kuşa Taş Atan Adam" (Person Throwing a Stone at a Bird) adlı tablosundaki biçimleri açıklayabilir.
- f. Öğrenci eserde işlenen konu hakkında fikir yürütebilir.
- g. Öğrencinin gerçekte olmayan durumların sürrealist mantık doğrultusunda işlenen bir konuda mümkün olabileceğinin farkına varır.
- h. Öğrenci dokunduğu materyallerin içerisindeki malzemeleri ayırt edebilir.
- i. Öğrenci dokunduğu materyallerin dokularını ayırt edebilir.
- j. Öğrenci dokunduğu materyallerin şekillerini ayırt edebilir.
- k. Öğrenci eserdeki gerçek olan durumları gerçek üstü olan durumlardan ayırabilir.
- l. Öğrenci ellerini diyagram üzerinde tarif edilen yönlerde doğru olarak yönlendirir.
- m. Öğrenci diyagram yardımı ile resmi okuyabilir.
- n. Öğrenci kompozisyonu bütünüyle algılayabilir.
- o. Öğrenci eserin konusunu açıklayabilir.

Dersin İşlenişi:

I.Aşama: Etkinliğin bu aşamasında eserin önceden hazırlanmış olan kabartma kopyası öğrencilere dağıtılır ve hiçbir açıklama yapılmadan kabartma resmi inceleyerek araştırmacı tarafından okunan Ön Test–III ün kendilerine doğru gelen şıkları seçerek yanıtlamaları istenir.

Ön Test– III

Bu testteki sorular test tekniği ile hazırlanmıştır. Lütfen sizce doğru olan şıkın başındaki daireyi işaretleyiniz.

Soru-1: Dokunduğunuz materyallerin içerisinde aşağıdaki malzemeler var mı?

- ☐ a) Ağaç:
- ☐ b) Plastik:
- ☐ c) Metal:
- ☐ d) Toprak:
- ☐ e) Cam:

Soru-2: Dokunduğunuz materyallerin içerisinde aşağıdaki dokular var mı?

- ☐ a) Pütürlü:
- ☐ b) Pütürsüz:
- ☐ c) Yumuşak:
- ☐ d) Sert:
- ☐ e) Girintili:
- ☐ f) Çıkıntılı:

Soru-3: Dokunduğunuz materyallerin içerisinde aşağıdaki şekiller var mı?

- ☐ a) Dikdörtgen:
- ☐ b) Kare:
- ☐ c) Yuvarlak:
- ☐ d) Küp:
- ☐ e) Oval:
- ☐ f) Yamuk:
- ☐ g) Üçgen:

Soru-4: Bu kabartma resimde bir kuş figürü işlenmiştir.

- ☐ a) Katılıyorum

- b) Kararsızım
- c) Katılmıyorum

Soru-5: Bu kabartma resimde bir insan figürü işlenmiştir.

- a) Katılıyorum
- b) kararsızım
- c) Katılmıyorum

Soru-6: Bu kabartma resimde bir odanın içi resmedilmiştir.

- a) Katılıyorum
- b) kararsızım
- c) Katılmıyorum

II. Aşama: Konu Anlatımı

Ek-25 ‘deki Metin-III öğrencilere okunur. Ön test doldurulduktan sonra Metin-III yardımıyla eserin sözel tasviri yapılırken hiç görmeyen öğrenciler materyallere (eserin kabartma kopyası ve kuş maketi) dokunurlar. Diğer taraftan az gören öğrenciler ise bu materyallere ek olarak bir de tepegöz ile dört kat büyütülmüş olan eserin asetat kopyasını da izleme imkânı bulurlar. Yardımcı materyallerin amacı öğrencinin algısını ve kavrayışını kuvvetlendirmektir.

III. Aşama: Son test-III’ de Ön test-III’ deki sorular tekrarlanır.

3.8.4. Dördüncü Hafta:

Etkinlik-4:

Ders: Modelaj-iş

Konu: “Kuşa taş atan adam” (Person Throwing a Stone at a Bird) Adlı Eserin kabartma kopyası üzerine bir eleştiri

Süre: 40’

Araç-Gereç: “Kuşa taş atan adam” (Person Throwing a Stone at a Bird) Adlı Eserin kabartma kopyası, kamera, Metin-IV, gözlem çizelgesi, klasik müzik CD si, portakallı tutsü ve portakallı lokum.

Yöntem:

- a. Anlatım yöntemi,
- b. Soru-cevap yöntemi,
- c. İşitme, koku alma ve tat alma duyularına hitap etmeye yönelik materyallerin (tutsü, klasik müzik ve lokum) kullanılması yöntemi.

Amaçlar:

Bu etkinliğin amacı, görme engelli öğrencinin hissedebileceği şekilde kabartılmış ve bir önceki etkinlikte detaylıca incelenmiş olan eserin sanatsal bir açıdan eleştirilmesidir. Öğrenci bir yandan eserin kabartma kopyasına dokunurken bir yandan da öğretmenin sorduğu sorular doğrultusunda esere teknik açıdan, biçimsel açıdan ve duygusal açıdan eleştirel bir yaklaşımda bulunur. Bu etkinlikte öğrenci bir eserin hangi sanat formuna ait olduğunu, hangi teknikle yapıldığını ne gibi malzemeler kullanıldığını öğrenir. Diğer taraftan ise bir sanat eserinin kendisinde uyandırdığı duyguları dile getirebilme becerisini kazanır.

Hedef Davranışlar:

- a. Eserin hangi sanat formuna ait olduğunu ayırt edebilmek,
- b. Eserin yağlı boya tekniği ile çalışıldığını bilmek,
- c. Yağlı boya tekniğinde kullanılan malzemeleri sıralayabilmek,
- d. Resmin konusu hakkında yorum yapabilmek,
- e. Resimdeki biçimler hakkında yorum yapabilmek,
- f. Resimdeki mekân ve zaman hakkında yorum yapabilmek,
- g. Eserin kendisinde uyandırdığı duyguları dile getirebilmek,

Dersin İşlenişi:

Bu etkinlikte ön-son testler uygulanmaz. Bu uygulamanın verileri gözlem raporu ve kamera kayıtları ile toplanır. Metin-IV(Ek-26) yardımı ile öğrenci araştırmacı tarafından yönlendirilir ve esere eleştirel gözle bakmasına yardımcı olunur.

3.8.5. Beşinci Hafta:

Etkinlik-5:

Ders: Modelaj-iş

Konu: Kolâj çalışması

Süre: 40'

Araç-Gereç: Kamera, değerlendirme çizelgesi, klasik müzik CD si, portakallı tütsü ve portakallı lokum, kuş maketi, 50–70 resim kâğıdı, önceden kesilip hazırlanmış farklı dokulardaki ve biçimlerdeki kâğıtlar, yapıştırıcı, tel zimba

Yöntem:

- a. Anlatım yöntemi,
- b. Soru-cevap yöntemi,
- c. İşitme, koku alma ve tat alma duyularına hitap etmeye yönelik materyallerin (tütsü, klasik müzik ve lokum) kullanılması yöntemi.

Amaçlar:

- a. Öğrencinin sanatsal bir kompozisyon tasarlamasını sağlamak,
- b. Öğrencinin sanatsal kaygılar içeren biçimler yaratmasına yardımcı olmak,
- c. Öğrencinin kâğıdın bütününe orantılı bir şekilde kullanabilmesini sağlamak,

Dersin işlenişi:

Bu etkinlikte kolâj tekniği ile bir uygulama yapılacaktır. Bu uygulamadaki malzemeler; önceden kartondan kesilerek hazırlanan çeşitli geometrik ya da organik şekiller, çeşitli kalınlıktaki ipler ve çeşitli boylardaki boncuklardır. Kartondan kesilerek hazırlanan biçimlerin sanatçının kendine özgü biçimlere benzer olması gerekmektedir. Öğrencilerden çalışmaya başlamadan önce kafalarında resmini yapacakları bir konu belirlemeleri istenir. Konu belirlendikten sonra malzemeler öğrencilere dağıtılır ve kompozisyonlarını oluşturmada tümüyle özgür bırakılırlar.

4. BULGULAR VE YORUM:

4.1. A Öğrencisine Ait Bulgular:

4.1.1. I. , II. ve III. Uygulama Evrelerinin Ön-Son Test Bulguları:

A Öğrencisi	I.Uygulama Evresi		II. Uygulama Evresi		III. Uygulama Evresi
Ön Test	3 Yanlış	0 Doğru	3 Yanlış	0 Doğru	4 Yanlış
Son Test	0 Yanlış	3 Doğru	0 Yanlış	3 Doğru	2 Yanlış

4.1.2. Dördüncü Uygulama Evresi Gözlem Bulguları:

Derse katılım	İyi
Konuyla ilgili Yorumlar	Fena değil
Öğrenilen terimlerin kullanımı	Fena değil
Kendi hayatından örnekler verme	Fena değil
Benzetmeler yapmak	Fena değil
Tahminde bulunabilmek	Fena değil
Bilmediği terimleri sorabilmek	Fena değil
Yaratıcı fikirler öne sürebilmek	Fena değil

4.1.3. Beşinci Uygulama Evresi Bulguları:

Kullanılan parça sayısı:13

Kullanılan biçim sayısı:7

Kullanılan renk sayısı:3

Kullanılan doku sayısı:3

Kâğıdın dörtte ikisi kullanılmıştır

Yapıştırıcı kullanmıştır.

4.1.4. Uygulama Evrelerinin Sonucunda A Öğrencisinin Genel Değerlendirmesi:

Birinci uygulama: Öğrenci I. Uygulama evresinin ön testindeki bütün sorulara yanlış cevap vermiştir. Ancak aynı sorulardan oluşan son testteki bütün soruları sözlü anlatımdan sonra doğru cevap vermiştir.

İkinci uygulama: İkinci haftanın ön testinde öğrenciye sürrealist akımın öncü sanatçılarından Miro hakkında bir soru ile sanatsal terminolojiden “kolâj” ve “soyut” kavramları hakkında üç soru sorulmuştur. A öğrencisi birinci ve ikinci soruyu bilmediği için boş bırakmıştır. Üçüncü soruya ise yanlış cevap vermiştir. Ancak ders işlendikten sonra yapılan son testte ise bütün soruları doğru cevaplamıştır.

Üçüncü uygulama: Öğrenci III. Uygulama evresinin ön testinde toplamda dört yanlış cevap vermiştir. Ancak bu yanlış oranı son testte yarı yarıya düşerek iki olmuştur.

Dördüncü uygulama: Öğrenci, derse katılımda, konuyla ilgili yorumlarında, öğrenilen terimlerin kullanılmasında, kendi hayatından örnekler verebilmede, benzetmeler yapabilmede orta seviyede görünmektedir. Tahminde bulunabilmek, bilmediği terimleri sorabilmek ve yaratıcı fikirler öne sürebilmekte de orta seviyededir.

Beşinci uygulama: Öğrencinin kullandığı parça sayısı ortalamanın üzerindedir. Öğrenci kullandığı biçim sayısı açısından değerlendirilecek olursa en fazla biçim kullanan öğrencilerden biridir. Kullandığı renk ve doku sayısı ise ortalama sınırındadır. Kâğıdın tamamını değerlendirememiş sadece dörtte ikisi kullanabilmiştir. Ayrıca tel zimba kullanmamış sadece yapıştırıcı kullanmıştır. Öğrencinin yaptığı çalışmanın fotoğrafı Ek-13’de yer almaktadır.

4.2. B Öğrencisine Ait Bulgular:

4.2.1. I., II. ve III. Uygulama Evrelerinin Ön-Son Test Bulguları:

B Öğrencisi	I.Uygulama Evresi		II. Uygulama Evresi		III. Uygulama Evresi
Ön Test	3 Yanlış	0 Doğru	3 Yanlış	0 Doğru	7 Yanlış
Son Test	0 Yanlış	3 Doğru	0 Yanlış	3 Doğru	0 Yanlış

4.2.2. Dördüncü Uygulama Evresi Gözlem Bulguları:

Derse katılım	Çok iyi
Konuyla ilgili Yorumlar	Çok iyi
Öğrenilen terimlerin kullanımı	İyi
Kendi hayatından örnekler verme	Çok iyi
Benzetmeler yapmak	Çok iyi
Tahminde bulunabilmek	İyi
Bilmediği terimleri sorabilmek	İyi
Yaratıcı fikirler öne sürebilmek	Çok iyi

4.2.3. Beşinci Uygulama Evresi Bulguları:

Kullanılan parça sayısı:15

Kullanılan biçim sayısı:7

Kullanılan renk sayısı:4

Kullanılan doku sayısı:4

Kâğıdın dörtte üçü kullanılmıştır

Kompozisyon kâğıda orantılı bir şekilde yerleştirilmiştir.

Yapıştırıcı ve zimba kullanmıştır.

4.2.4. Uygulama Evrelerinin Sonucunda B Öğrencisinin Genel Değerlendirmesi:

Birinci hafta: Öğrenci I. Uygulama evresinin ön testindeki bütün sorulara yanlış cevap vermiştir ancak, sözlü anlatımdan sonra uygulanan son testteki bütün sorulara doğru cevap vermiştir.

İkinci hafta: Öğrenci II. Uygulama evresinin ön testindeki bütün sorulara yanlış cevap vermiştir. Ancak sözlü anlatımdan sonra sorulan aynı soruların hepsine doğru cevap vermiştir.

Üçüncü hafta: Öğrenci III. Uygulama evresinin ön testindeki sorulara toplamda 6 yanlış cevap vermiştir. Öğrenci bir sorusunda da kararsız kalmıştır. Ancak bu oran son testte sıfıra inmiştir. Yani öğrenci son testte bütün sorulara doğru cevap vermiştir.

Dördüncü hafta: Daha önce de çeşitli televizyon kanallarında engelliler ve öğrencilerle ilgili programlara katılmış olan öğrencinin medeni cesareti oldukça yerindedir. Derse katılmak, konuyla ilgili yorumlar yapmak, kendi hayatından örnekler vermek, benzetmeler yapmak yaratıcı fikirler öne sürmekte çok iyi seviyede olan öğrenci; derste bahsi geçen terimleri kullanmak, tahminde bulunmak ve bilmediği terimleri sormakta ise iyi seviyededir.

Beşinci hafta: Öğrencinin kullandığı parça sayısı ortalamanın oldukça üzerindedir. Öğrenci kullandığı biçim sayısı açısından değerlendirilecek olursa en fazla biçim kullanan öğrencilerden biridir. Kullandığı renk ve doku sayısı ise yine ortalamanın üzerindedir. Öğrenci kâğıdın dörtte üçünü kullanmıştır. Kompozisyon kâğıda orantılı bir şekilde yerleştirilmiştir. Yapıştırıcı ve zimba kullanılmıştır. Öğrencinin yaptığı çalışmanın fotoğrafı Ek-14'de yer almaktadır.

4.3. C Öğrencisine Ait Bulgular:

4.3.1. I. , II. ve III. Uygulama Evrelerinin Ön-Son Test Bulguları:

C Öğrencisi	I.Uygulama Evresi		II. Uygulama Evresi		III. Uygulama Evresi
Ön Test	3 Yanlış	0 Doğru	2 Yanlış	1 Doğru	8 Yanlış
Son Test	1 Yanlış	2 Doğru	0 Yanlış	3 Doğru	2 Yanlış

4.3.2. Dördüncü Uygulama Evresi Gözlem Bulguları:

Derse katılım	Çok iyi
Konuyla ilgili Yorumlar	İyi
Öğrenilen terimlerin kullanımı	İyi
Kendi hayatından örnekler verme	Fena değil
Benzetmeler yapmak	İyi
Tahminde bulunabilmek	İyi
Bilmediği terimleri sorabilmek	İyi
Yaratıcı fikirler öne sürebilmek	İyi

4.3.3. Beşinci Uygulama Evresi Bulguları:

Kullanılan parça sayısı:10

Kullanılan biçim sayısı:6

Kullanılan renk sayısı:3

Kullanılan doku sayısı:3

Kâğıdın dörtte üçü kullanılmıştır

Kompozisyon kâğıda orantılı bir şekilde yerleştirilmiştir.

Sadece yapıştırıcı kullanmıştır.

4.3.4. Uygulama Evrelerinin Sonucunda C Öğrencisinin Genel Değerlendirmesi:

Birinci hafta: C öğrencisi I. Uygulama evresinin ön testindeki soruların hiçbirini doğru cevaplayamamıştır. Ancak konu anlatımı yapıldıktan sonra uygulanan son testteki aynı soruların sadece birine yanlış cevap vermiş ve geri kalan diğer ikisine ise doğru cevap vermiştir.

İkinci hafta: C öğrencisi II. Uygulama evresinin ön testindeki ikinci soruya doğru cevap vermiş ancak birinci ve üçüncü sorulara yanlış cevap vermiştir. Konu anlatımından sonra ise aynı soruları son testte tümüyle doğru cevaplandırmıştır.

Üçüncü hafta: C öğrencisi III. Uygulama evresinin ön testteki sorularda toplam 8 yanlış cevap vermiştir. Ancak bu oran son testte 2 yanlış düşmüştür.

Dördüncü hafta: Çekingen kişilik yapısına sahip olan öğrencinin derse katılımı, konuyla ilgili yorumlar ve benzetme yapabilme, yaratıcı fikirler öne sürebilme ve derste bahsi geçen terimleri kullanabilme becerileri açısından iyi seviyede olan öğrenci, kendi hayatından örnekler vermekte ve bilmediği terimleri sormakta ise orta (fena değil) seviyededir.

Beşinci hafta: Öğrencinin kullandığı parça sayısı ve biçim sayısı ortalamanın üzerindedir. Kullandığı renk ve doku sayısı ise ortalama sınırındadır. Öğrenci kâğıdın dörtte üçünü kullanmıştır. Kompozisyon kâğıda orantılı bir şekilde yerleştirilmiştir. Sadece yapıştırıcı kullanmıştır. Öğrencinin yaptığı çalışmanın fotoğrafı Ek-15’de yer almaktadır.

4.4. D Öğrencisine Ait Bulgular:

4.4.1. I. , II. ve III. Uygulama Evrelerinin Ön-Son Test Bulguları:

D Öğrencisi	I.Uygulama Evresi		II. Uygulama Evresi		III. Uygulama Evresi
Ön Test	2 Yanlış	1 Doğru	3 Yanlış	0 Doğru	5 Yanlış
Son Test	1 Yanlış	2 Doğru	1 Yanlış	2 Doğru	3 Yanlış

4.4.2. Dördüncü Uygulama Evresi Gözlem Bulguları:

Derse katılım	Çok iyi
Konuyla ilgili Yorumlar	Çok iyi
Öğrenilen terimlerin kullanımı	Çok iyi
Kendi hayatından örnekler verme	Çok iyi
Benzetmeler yapmak	Çok iyi
Tahminde bulunabilmek	Çok iyi
Bilmediği terimleri sorabilmek	Çok iyi
Yaratıcı fikirler öne sürebilmek	İyi

4.4.3. Beşinci Uygulama Evresi Bulguları:

Kullanılan parça sayısı:8

Kullanılan biçim sayısı:4

Kullanılan renk sayısı:2

Kullanılan doku sayısı:2

Kâğıdın dörtte biri kullanılmıştır

Kompozisyon kâğıda orantısız bir şekilde yerleştirilmiştir.

Sadece yapıştırıcı kullanmıştır.

4.4.4. Uygulama Evrelerinin Sonucunda D Öğrencisinin Genel Değerlendirmesi:

Birinci hafta: Öğrenci I. Uygulama evresinin ön testindeki bir soruya doğru iki soruya yanlış cevap vermiştir. Öğrenci sözel anlatımdan sonra aynı soruların ikisine doğru birine ise yanlış cevap vermiştir. Yani ön testte iki yanlış cevap veren öğrenci son testte sadece bir yanlış cevap vermiştir.

İkinci hafta: Öğrenci II. Uygulama evresinin ön testindeki bütün sorulara yanlış cevap vermiş ancak aynı soruların son testte ise ilk iki soruya doğru sadece son soruya yanlış cevap vermiştir.

Üçüncü hafta: Öğrenci III. Uygulama evresinin ön testteki şıklarda üç tane yanlış şık işaretlemiştir ayrıca iki şıkta da kararsız kalmıştır. Ancak son testten sonra yanlış şık sayısı iki ye kararsız olduğu şıklar ise bire düşmüştür.

Dördüncü hafta: Dikkatli bir kişilik yapısına sahip olan öğrencinin derse katılımı oldukça üst düzeyde olmakla beraber konuyla ilgili yorumlar ve benzetme yapabilme becerisi de çok iyi seviyesindedir. Diğer taraftan yaratıcı fikirler öne sürebilme ve tahminde bulunabilme yetileri iyi düzeyde olan öğrencinin, kendi hayatından örnekler vermekte ve bilmediği terimleri sormakta da çok iyi düzeyde olduğu gözlenmiştir.

Beşinci hafta: : Öğrencinin kullandığı parça sayısı ortalaman sınırındadır. Biçim sayısı ise ortalamanın üzerindedir. Kullandığı renk ve doku sayısı ise ortalama altındadır. Öğrenci kâğıdın dörtte birini kullanmıştır. Kompozisyonu kâğıda orantısız bir şekilde yerleştirilmiştir. Sadece yapıştırıcı kullanmıştır. Öğrencinin yaptığı çalışmanın fotoğrafı Ek-16'de yer almaktadır.

4.5. E Öğrencisine Ait Bulgular:

4.5.1. I. , II. ve III. Uygulama Evrelerinin Ön-Son Test Bulguları:

E Öğrencisi	I.Uygulama Evresi		II. Uygulama Evresi		III. Uygulama Evresi
Ön Test	3 Yanlış	0 Doğru	1 Yanlış	2 Doğru	Yanlış 6
Son Test	1 Yanlış	2 Doğru	0 Yanlış	3 Doğru	Yanlış 2

4.5.2. Dördüncü Uygulama Evresi Gözlem Bulguları:

Derse katılım	Çok iyi
Konuyla ilgili Yorumlar	Çok iyi
Öğrenilen terimlerin kullanımı	Çok iyi
Kendi hayatından örnekler verme	Çok iyi
Benzetmeler yapmak	Çok iyi
Tahminde bulunabilmek	Çok iyi
Bilmediği terimleri sorabilmek	Çok iyi
Yaratıcı fikirler öne sürebilmek	Çok iyi

4.5.3. Beşinci Uygulama Evresi Bulguları:

Birinci çalışma:

Kullanılan parça sayısı:13

Kullanılan biçim sayısı:7

Kullanılan renk sayısı:2

Kullanılan doku sayısı:2

Kâğıdın dörtte üçü kullanılmıştır

Kompozisyon kâğıda orantılı bir şekilde yerleştirilmiştir.

Yapıştırıcı ve zimba kullanmıştır.

İkinci çalışma:

Kullanılan parça sayısı:12

Kullanılan biçim sayısı:5

Kullanılan renk sayısı:2

Kullanılan doku sayısı:2

Kâğıdın dörtte ikisi kullanılmıştır

Kompozisyon kâğıda orantılı bir şekilde yerleştirilmiştir.

Sadece yapıştırıcı kullanmıştır.

4.5.4. Uygulama Evrelerinin Sonucunda E Öğrencisinin Genel Değerlendirmesi:

Birinci hafta: Öğrenci I. Uygulama evresinin ön testindeki bütün sorulara yanlış cevap vermişken son testte aynı sorulardan sadece birine yanlış cevap vermiştir.

İkinci hafta: Öğrenci II. Uygulama evresinin ön teste de son testte de iki doğrusu bir yanlış vardır.

Üçüncü hafta: Öğrenci III. Uygulama evresinin ön testindeki sorularda 6 yanlış şıkkı işaretlemiştir. Ancak bu oran son testte 2 ye düşmüştür.

Dördüncü hafta: Değerlendirme sonucunda bütün alanlarda oldukça başarılı olduğu gözlenen öğrencinin sanata karşı bir ilgisi olduğu keşfedilmiştir. Sanat alanında yüksek eğitim almayı arzu eden öğrenci sınıf ortamında en yüksek performansı göstermiştir.

Beşinci hafta: Öğrenci iki ayrı çalışma yapmıştır. Bu aşamada bunların ikisi toplamda değerlendirilecektir. Öğrencinin kullandığı parça sayısı birinci çalışma 13, ikinci çalışma 12 olmak üzere toplamda 26'dır. Biçim sayısı ise birinci çalışma 7, ikinci çalışma 5 olmak üzere toplamda 12'dir. Kullandığı renk sayısı birinci çalışma 2, ikinci çalışma 2 olmak üzere toplamda 4'dür. Kullandığı doku sayısı ise birinci çalışma 2, ikinci çalışma 2 olmak üzere toplamda 4'dür. Öğrenci birinci çalışmasında kâğıdın dörtte üçünü kullanmıştır. Ancak ikinci çalışmasında kâğıdın dörtte ikisini kullanmıştır. Öğrenci her iki çalışmasında da kompozisyonu kâğıda orantılı bir şekilde yerleştirilmiştir. Birinci çalışmasında yapıştırıcı ile birlikte tel zimbada kullanan öğrenci ikinci çalışmasında sadece yapıştırıcı kullanmıştır. Öğrencinin yaptığı çalışmanın fotoğrafı Ek-17'de yer almaktadır.

4.6. F Öğrencisine ait bulgular:

4.6.1. I. , II. ve III. Uygulama Evrelerinin Ön-Son Test Bulguları:

F Öğrencisi	I.Uygulama Evresi		II. Uygulama Evresi		III. Uygulama Evresi
Ön Test	3 Yanlış	0 Doğru	3 Yanlış	0 Doğru	1 Yanlış
Son Test	0 Yanlış	3 Doğru	0 Yanlış	3 Doğru	0 Yanlış

4.6.2. Dördüncü Uygulama Evresi Gözlem Bulguları:

Derse katılım	Çok iyi
Konuyla ilgili Yorumlar	Çok iyi
Öğrenilen terimlerin kullanımı	Çok iyi
Kendi hayatından örnekler verme	İyi
Benzetmeler yapmak	Çok iyi
Tahminde bulunabilmek	Çok iyi

Bilmediği terimleri sorabilmek	İyi
Yaratıcı fikirler öne sürebilmek	Çok iyi

4.6.5. Beşinci Uygulama Evresi Bulguları:

Kolâj kriter çizelgesi:

Kullanılan parça sayısı:18

Kullanılan biçim sayısı:7

Kullanılan renk sayısı:5

Kullanılan doku sayısı:5

Kâğıdın tamamı kullanılmıştır

Kompozisyon kâğıda orantılı bir şekilde yerleştirilmiştir.

Sadece yapıştırıcı kullanılmıştır.

4.6.6.Uygulama Evrelerinin Sonucunda F Öğrencisinin Genel Değerlendirmesi:

Birinci hafta: Öğrenci I. Uygulama evresinin ön testindeki bütün sorular yanlışken aynı sorulardan oluşan son testte öğrencinin hiç yanlışı yoktur.

İkinci hafta: Öğrenci II. Uygulama evresinin ön testindeki bütün sorulara yanlış cevap vermiştir. Ancak aynı sorulardan oluşan son testte hiç yanlışı yoktur.

Üçüncü hafta: Öğrenci III. Uygulama evresinin ön testindeki sorulardan sadece birine yanlış cevap vermiştir. Son testte ise bütün soruları doğru işaretlemiştir.

Dördüncü hafta: Sosyal bir kişilik yapısına sahip olan öğrencinin derse katılımı oldukça üst düzeyde olmakla beraber konuyla ilgili yorumlar ve

benzetme yapabilme becerisi, yaratıcı fikirler öne sürebilme ve tahminde bulunabilme yetileri çok iyi düzeydedir. Öğrenci, kendi hayatından örnekler vermekte ve bilmediği terimleri sormakta ise iyi düzeyde olduğu gözlenmiştir.

Beşinci hafta; Öğrencinin kullandığı parça sayısı 18 olup ortalamanın oldukça üzerindedir. Biçim sayısı ise ortalamanın üzerindedir hatta en fazla biçim kullanan öğrencilerden biridir. Kullandığı renk ve doku sayısı ise yine ortalamanın üzerindedir. Öğrenci kâğıdın tamamı kullanılmıştır. Kompozisyon kâğıda orantılı bir şekilde yerleştirilmiştir. Öğrenci sadece yapıştırıcı kullanmıştır. Öğrencinin yaptığı çalışmanın fotoğrafı Ek-18’da yer almaktadır.

4.7.G Öğrencisine Ait Bulgular:

4.7.1.I. , II. ve III. Uygulama Evrelerinin Ön-Son Test Bulguları:

G Öğrencisi	I.Uygulama Evresi		II. Uygulama Evresi		III. Uygulama Evresi
Ön Test	2 Yanlış	1 Doğru	3 Yanlış	0 Doğru	7 Yanlış
Son Test	1 Yanlış	2 Doğru	0 Yanlış	3 Doğru	0 Yanlış

4.7.2.Dördüncü Uygulama Evresi Ön-Son Test Bulguları:

Derse katılım	Çok iyi
Konuyla ilgili Yorumlar	Çok iyi
Öğrenilen terimlerin kullanımı	Çok iyi
Kendi hayatından örnekler verme	İyi
Benzetmeler yapmak	İyi
Tahminde bulunabilmek	İyi

Bilmediği terimleri sorabilmek	Çok iyi
Yaratıcı fikirler öne sürebilmek	İyi

4.7.3.Beşinci Uygulama Evresi Ön-Son Test Bulguları:

Kullanılan parça sayısı:14

Kullanılan biçim sayısı:5

Kullanılan renk sayısı:3

Kullanılan doku sayısı:3

Kâğıdın dörtte üçü kullanılmıştır

Kompozisyon kâğıda orantılı bir şekilde yerleştirilmiştir.

Sadece yapıştırıcı kullanmıştır.

4.7.4.Uygulama Evrelerinin Sonucunda G Öğrencisinin Genel Değerlendirmesi:

Birinci hafta: Öğrenci I. Uygulama evresinin ön testindeki yanlış sayısı iki iken son testindeki yanlış sayısı bire düşmüştür.

İkinci hafta: Öğrenci II. Uygulama evresinin ön testindeki bütün sorulara yanlış cevap verirken aynı soruların hepsine sözel anlatımdan sonra uygulanan son testte doğru cevap vermiştir.

Üçüncü hafta: Öğrenci III. Uygulama evresinin ön testindeki sorulardan beşine yanlış cevap vermiş ikisinde ise kararsız kalmıştır. Ancak son testten sonra bütün sorulara doğru cevap vermiştir.

Dördüncü hafta: Oldukça konuşkan bir kişilik yapısına sahip olan öğrencinin derse katılımı üst düzeyde olmakla beraber, kendi hayatından örnekler verebilme, benzetmeler yapabilme, tahminde bulunabilme ve yaratıcı fikirler öne sürebilmek becerileri iyi düzeydedir.

Beşinci hafta: Öğrencinin kullandığı parça sayısı 14 olup ortalamanın oldukça üzerindedir. Biçim sayısı ise yine ortalamanın üzerindedir. Kullandığı renk ve doku sayısı ise ortalama sınırındadır. Öğrenci kâğıdın dörtte üçü kullanılmıştır. Kompozisyon kâğıda orantılı bir şekilde yerleştirilmiştir. Öğrenci sadece yapıştırıcı kullanmıştır. Öğrencinin yaptığı çalışmanın fotoğrafı Ek-19’de yer almaktadır.

4.8.H Öğrencisine Ait Bulgular:

Bu öğrenci, otistik olduğu için öğrencinin konuya motivasyonu sağlanamamıştır.

4.9.I Öğrencisine Ait Bulgular:

4.9.1. I. , II. ve III. Uygulama Evrelerinin Ön-Son Test Bulguları:

I Öğrencisi	I.Uygulama Evresi		II. Uygulama Evresi		III. Uygulama Evresi
Ön Test	3 Yanlış	0 Doğru	2 Yanlış	1 Doğru	10 Yanlış
Son Test	0 Yanlış	3 Doğru	0 Yanlış	3 Doğru	1 Yanlış

4.9.2.Dördüncü Uygulama Evresi Gözlem Bulguları:

Derse katılım	Fena değil
Konuyla ilgili Yorumlar	Fena değil
Öğrenilen terimlerin kullanımı	Fena değil
Kendi hayatından örnekler verme	Fena değil
Benzetmeler yapmak	Fena değil
Tahminde bulunabilmek	Kötü
Bilmediği terimleri sorabilmek	Kötü
Yaratıcı fikirler öne sürebilmek	Kötü

4.9.3.Beşinci Uygulama Evresi Bulguları:

Kullanılan parça sayısı:16

Kullanılan biçim sayısı:7

Kullanılan renk sayısı:4

Kullanılan doku sayısı:4

Kâğıdın dörtte üçü kullanılmıştır

Kompozisyon kâğıda orantılı bir şekilde yerleştirilmiştir.

Sadece yapıştırıcı kullanmıştır.

4.9.4.Uygulama Evrelerinin Sonucunda I Öğrencisinin Genel Değerlendirmesi:

Birinci hafta: Öğrenci I. Uygulama evresinin ön testteki bütün soruları bilmediği için boş bırakmıştır. Ancak son testteki bütün sorulara doğru cevap vermiştir.

İkinci hafta: Öğrenci II. Uygulama evresinin ön teste iki yanlısının bulunmasına karşın, son testte bütün sorulara doğru cevap vermiştir.

Üçüncü hafta: Öğrenci III. Uygulama evresinin ön testinde tam on tane yanlış şık işaretlemiştir. Ancak bu oran son testte oldukça düşmüş ve öğrenci son testte sadece bir tane yanlış şıkkı işaretlemiştir.

Dördüncü hafta: oldukça çekingen bir kişilik yapısına sahip olan öğrenci derse katılımda, konuyla ilgili yorumlar yapmada, öğrenilen terimlerin kullanımında, kendi hayatından örnekler vermede ve benzetmeler yapabilmede orta (fena değil) düzeydedir. Ancak tahminde bulunabilme, bilmediği terimleri sorabilme, yaratıcı fikirler öne sürebilme yetileri ise kötü düzeydedir. Öğrencinin sınıf içi performansı ise düşük olduğu gözlenmiştir.

Beşinci hafta: Öğrencinin kullandığı parça sayısı 16 olup ortalamanın oldukça üzerindedir. Biçim, renk ve doku sayısı ise yine ortalamanın üzerindedir. Öğrenci kâğıdın dörtte üçü kullanılmıştır. Kompozisyon kâğıda orantılı bir şekilde yerleştirilmiştir. Öğrenci sadece yapıştırıcı kullanmıştır. Öğrencinin yaptığı çalışmanın fotoğrafı Ek-21’da yer almaktadır.

4.10.J Öğrencisine Ait Bulgular:

4.10.1. I. , II. ve III. Uygulama Evrelerinin Ön-Son Test Bulguları:

I Öğrencisi	I.Uygulama Evresi		II. Uygulama Evresi		III. Uygulama Evresi
Ön Test	2 Yanlış	1 Doğru	2 Yanlış	1 Doğru	5 Yanlış
Son Test	0 Yanlış	3 Doğru	1 Yanlış	2 Doğru	2 Yanlış

4.10.2. Dördüncü Uygulama Evresi Gözlem Bulguları:

Derse katılım	Çok iyi
Konuyla ilgili Yorumlar	Çok iyi
Öğrenilen terimlerin kullanımı	İyi
Kendi hayatından örnekler verme	İyi
Benzetmeler yapmak	İyi
Tahminde bulunabilmek	İyi
Bilmediği terimleri sorabilmek	İyi
Yaratıcı fikirler öne sürebilmek	Fena değil

4.10.3.Beşinci Uygulama Evresi Bulguları:

Kullanılan parça sayısı:15

Kullanılan biçim sayısı:5

Kullanılan renk sayısı:4

Kullanılan doku sayısı:4

Kâğıdın dörtte ikisi kullanılmıştır

Kompozisyon kâğıda orantılı bir şekilde yerleştirilmiştir.

Sadece yapıştırıcı kullanmıştır.

4.10.4.Uygulama Evrelerinin Sonucunda J Öğrencisinin Genel Değerlendirmesi:

Birinci hafta: Öğrenci I. Uygulama evresinin ön testinde iki yanlış bulunmasına karşın son testindeki bütün sorulara doğru cevap vermiştir.

İkinci hafta: Öğrenci II. Uygulama evresinin ön testinde iki yanlış varken son testte bir yanlış olmuştur.

Üçüncü hafta: Öğrenci III. Uygulama evresinin ön testinde dört yanlış şıkkı işaretlemiş ayrıca bir şıkta da kararsız kalmıştır. Son testte ise bu oran düşüş göstermiş öğrenci sadece iki yanlış şıkkı işaretlemiştir.

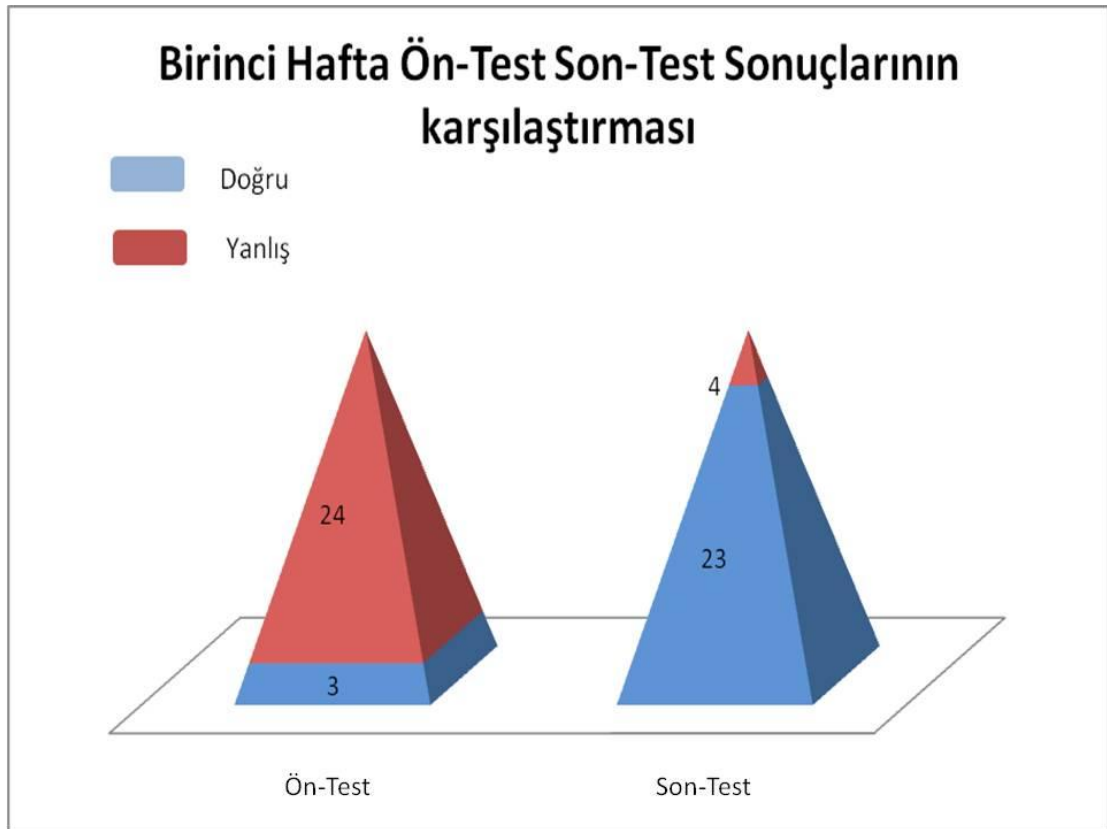
Dördüncü hafta: Derse katılım, konuyla ilgili yorumlar yapabilme gibi yetileri çok iyi düzeyde olan öğrencinin, Öğrenilen terimlerin kullanabilme, kendi hayatından örnekler verebilme, benzetmeler yapabilme, tahminde bulunabilme ve bilmediği terimleri sorabilme becerileri iyi düzeydedir.

Çekingen bir kişilik yapısına sahip olan öğrencinin yaratıcı fikirler öne sürebilme becerileri ise orta düzeydedir.

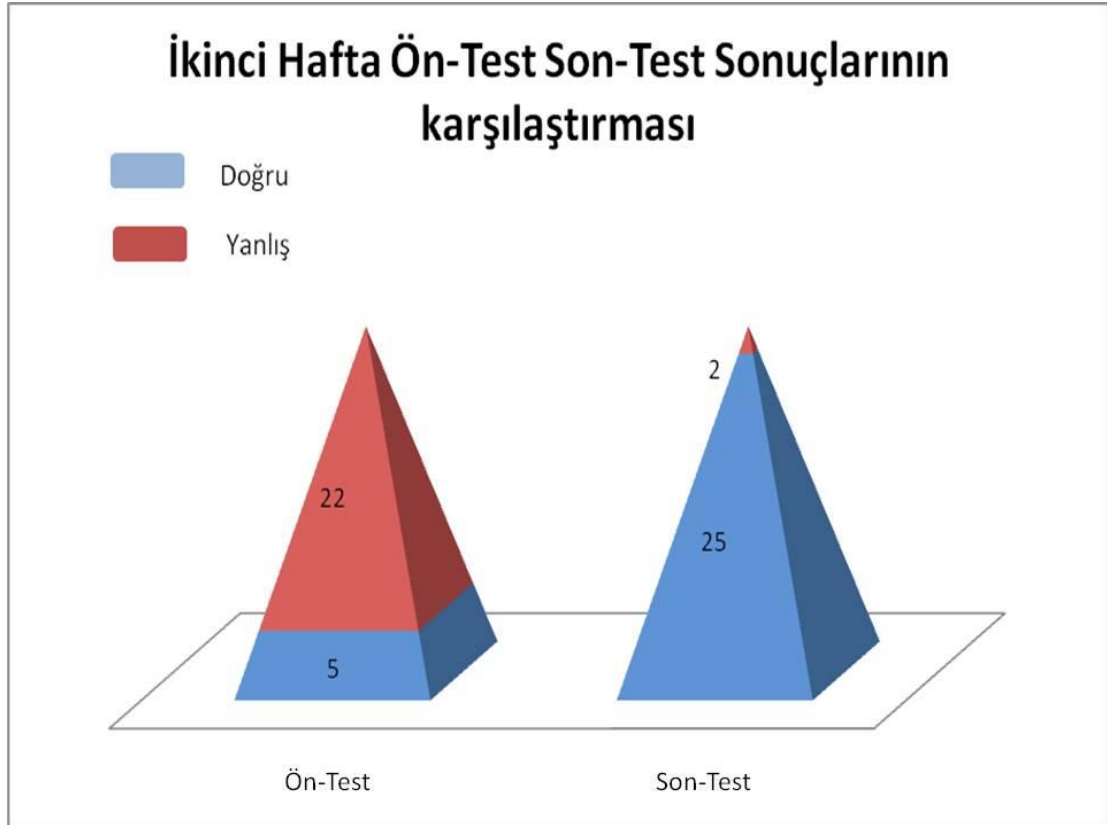
Beşinci hafta: Öğrencinin kullandığı parça sayısı 15 olup ortalamanın oldukça üzerindedir. Biçim, renk ve doku sayısı ise yine ortalamanın üzerindedir. Öğrenci kâğıdın dörtte ikisini kullanmıştır. Kompozisyon kâğıda orantılı bir şekilde yerleştirilmiştir. Öğrenci sadece yapıştırıcı kullanmıştır. Öğrencinin yaptığı çalışmanın fotoğrafı Ek-22’de yer almaktadır.

4.11.Uygulamada Toplanan Verinin Genel Değerlendirmesi:

Birinci haftanın etkinliğinden güdülen amaç; öğrencilerin sürrealist sanat akımını tanımlayabilmeleri ve Salvador Dali'nin kim olduğunu öğrenebilmeleridir. Bu etkinlik başlamadan önce sınıf ortamı düzenlenmiştir. Yani tütsü yakılmış ve müzik çalınmaya başlanmıştır. Öğrenciler kokuyu ve müziği hemen algılamışlar, bunlar hakkında sorular sormaya başlamışlardır. Az gören öğrenciler yansılarını izlemeye çalışmışlardır. Derse katılım oldukça yüksektir. Birinci hafta çalışmaları kapsamında yapılan ön testte doğru cevap sayısı 3 iken, programda belirtilen sunum yapıldıktan sonra uygulanan son test sonrası doğru cevap sayısı 20 birim artarak 23 e çıkmıştır.

İkinci haftanın etkinliğinde ise amaçlanan, öğrencilerin soyut sanat kavramı hakkında fikir sahibi olabilmeleri, kolajın tanımını yapabilmeleri ve “Joan Miro kimdir?” sorusuna yanıt verebilmeleridir. Yapılan ön testte doğru cevap sayısı 5 iken, programda belirtilen sunum yapıldıktan sonra uygulanan son test sonrası doğru cevap sayısı 25 e çıkmıştır.

Üçüncü haftanın etkinliğinde; ilk üç sorudan amaçlanan; öğrencilerin değişik materyalleri ve dokuları algılamaya çalışmaları ve farklı geometrik biçimleri kabartma resim üzerinde bulabilmeleridir.

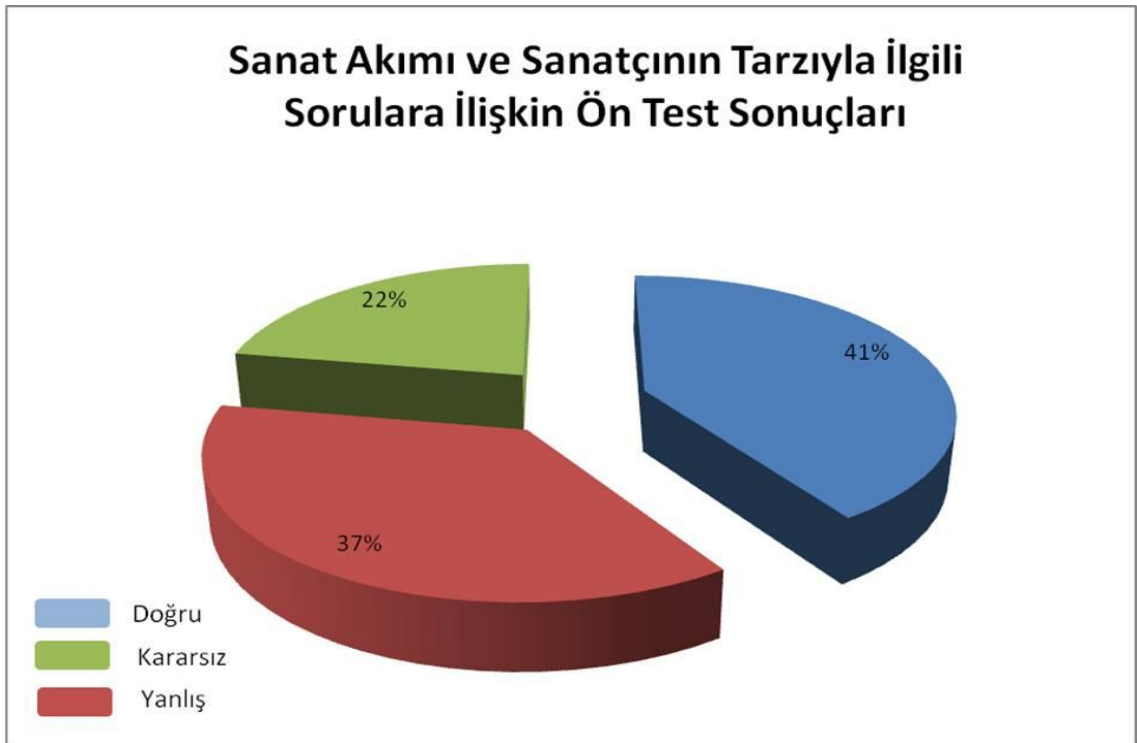
Birinci ve ikinci sorularda öğrencilerin birçok materyali tanıyamadıkları gözlenmiştir. Bunun nedenin öğrencilerin ya daha önce o materyalle tanışmamış olmaları ya da farklı bir tarzda sunulması nedeniyle bildikleri halde tanıyamamış olabilecekleridir. Bu etkinliğin sonuçları, bu araştırmanın öğrencilerin algılarına çeşitlilik kazandıracağına işaret etmektedir. Bu etkinliğin, öğrencilerin farklı dokuları algılayabilmelerinde katkı sağlayacağı savunulmaktadır.

Birinci soruda, toplamda öğrenciler ön testte 16 yanlış şıkkı işaretlemiş olmalarına rağmen son testte sadece üç tane yanlış şık işaretlenmiştir.

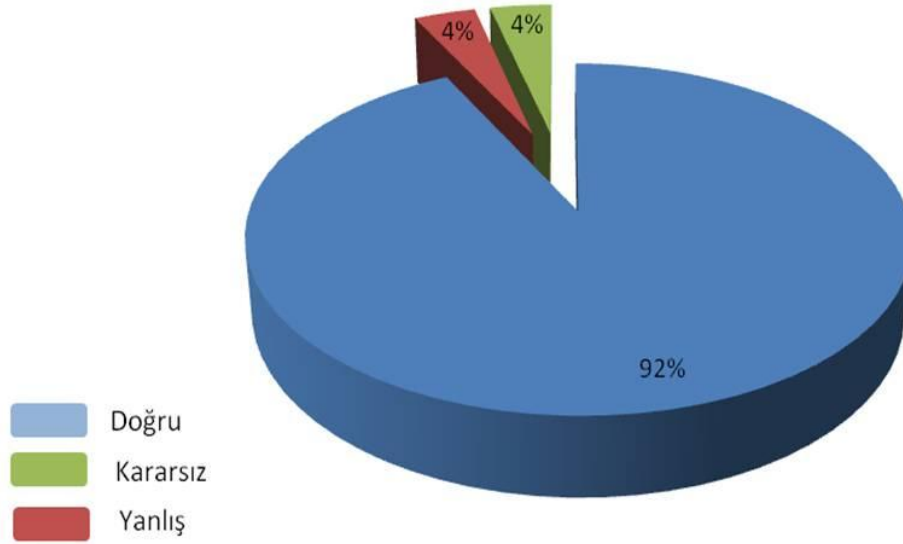
İkinci soruda, ön testte altı tane yanlış şık işaretlenmiş olmasına karşın son testte bu sayı sadece ikiye düşmüştür.

Üçüncü soruda ise öğrenciler sorulan geometrik biçimlerin birçoğunu tanımışlardır. Ön test ve son test arasındaki sonuçlar karşılaştırıldığında; üçüncü soruda ön testte 14 tane yanlış şık işaretlenmiş olmasına rağmen son testte bu sayı beşe düşmüştür. Bu türden çalışmalar yoluyla, öğrenciye sanatsal algı dışındaki alanlarda da katkı sağlanabileceği anlaşılmaktadır.

Sanat akımı ve sanatçının tarzı hakkında bilgi vermeyi ve hayal gücünü zenginleştirmeyi amaçlayan bu bölümün son üç sorusunda ise, öğrenciler ön testte on tane yanlış şık işaretlemişler ayrıca altı şıkta da kararsızlık belirtilmiştir. Ancak son testte bu rakam sadece bir yanlış şıkta düşmüş kararsız şık sayısı da yine bire düşmüştür.

Sanat Akımı ve Sanatçının Tarzıyla İlgili Sorulara İlişkin Son Test Sonuçları

Araştırmanın dördüncü haftası etkinliğinde, kabartma resimlere ve araştırmacı tarafından sınıfa getirilmiş programda belirtilen materyallere dokunan öğrenciler video kayıtlarında da gözleneceği gibi büyük bir coşku ile derse katılmışlardır.

Farklı materyallere dokunmanın keyfi ile bir sanat eserini içlerinden gelen dinamikle eleştirebilmişlerdir.

Öğrenci bir yandan eserinin kabartma kopyasına dokunurken bir yandan da öğretmenin sorduğu sorular doğrultusunda esere teknik, biçimsel ve duygusal açıdan eleştirel bir yaklaşımda bulunmuştur. Araştırmanın bu bölümündeki uygulama ile sanatsal kazanımların yanı sıra, öğrencinin, toplum önünde konuşabilme, duygularını ifade edebilme, eleştirel bakabilme gibi kazanımları da olacağı savunulmaktadır.

Beşinci hafta etkinliğinde ise, amaçlandığı gibi öğrenci kendince sanatsal bir kompozisyon tasarlamış ve sanatsal kaygılarla yarattığı biçimleri kâğıdın bütününe orantılı bir şekilde yerleştirmek için gayret göstermiştir. Toplam 135 parça

materyalin kullanıldığı çalışmalarda kullanılan biçim sayısı 65'tir. Öğrencilerin %10 u tek renk , %30 u iki renk ve geriye kalan % 60 ı ise en az üç renk kullanmıştır. Yine öğrencilerin %60 ı en az üç farklı doku kullanmıştır. Sınıfın %80 i kâğıdı orantılı bir şekilde kullanabilmiştir. Bu araştırma video kayıtlarında da gözleneceği gibi öğrencilere duysal ve bilişsel kazanımlar sunmakla beraber sanatsal haz yaşatılabileceğini de iddia etmektedir.

4.12. Öğrenci Tanıma Tablolarının Değerlendirilmesi:

ÖĞRENCİLER	A Öğrencisi	B Öğrencisi	C Öğrencisi	D Öğrencisi	E Öğrencisi
Cinsiyeti	Erkek	Erkek	Erkek	Erkek	Kız
Doğum tarihi	1994	1995	1995	1995	1995
Görme düzeyi	Az Gören	Total Kör	Total Kör	Total Kör	Total Kör
Yatılı\gündüzlü	Yatılı	Gündüzlü	Gündüzlü	Yatılı	Gündüzlü
Ek Engel					

ÖĞRENCİLER	F Öğrencisi	G Öğrencisi	H Öğrencisi	I Öğrencisi	
Cinsiyeti	Erkek	Erkek	Kız	Erkek	
Doğum tarihi	1994	1995	1996	1995	
Görme düzeyi	Total Kör	Az Gören	Total Kör	Total Kör	
Yatılı\gündüzlü	Gündüzlü	Gündüzlü	Gündüzlü	Yatılı	
Ek Engel		İşitme	Otistik		

5. YARGI VE ÖNERİLER:

5.1.Araştırmaya Ait Yargılar:

Bu araştırmanın amacı, dört disipline dayalı sanat eğitimini ilave eğitim teknik ve materyaller yardımı ile görme engellilere uygulamaktır. Uygulama aşamasında görme dışında dokunma, tat alma, koklama ve işitme duyularından da faydalanılmıştır. Bütün duyu organlarından faydalanmak hem öğrencilerin algısını kuvvetlendirmiş hem de eğitimde kalıcılığı sağlamıştır.

Dikkat edilmesi gereken diğer önemli bir nokta, görme engelli kavramının, körler ve az görenler olarak kendi içerisinde ikiye ayrılmasıdır. Uygulama aşamasında az gören öğrenciler için ilave görsel eğitim materyalleri kullanılmış ve az da olsa görme yetisinden faydalanılmıştır. Az gören öğrenciler için dört kata kadar büyütülebilen görsel eğitim materyalleri kullanılmıştır.

Uygulamanın estetik algı ve eleştirel bakış aşamalarında kullanılan kabartma resimler öğrencilerin ilgisini toplamıştır. Ancak bu kabartma resimler algılanmasındaki başarı oranı, araştırmacının sözel yönlendirmesi sonunda daha yüksek olmuştur. Uygulamanın bu aşaması öğrencilerin farklı dokuları ve geometrik biçimleri algılayabilmeleri açısından faydalı olmuştur. Ayrıca yine uygulamanın bu aşamasında öğrencilerin yön, mekân ve hacim algılarına olumlu katkılar sağlanmıştır.

Kabartma resimler belirgin malzemelerle, keskin ve net sınırlar eklenerek yapılmalıdır. Öğrenci, resmin bir bölümünden diğer bir bölümüne geçerken arada iki bölümü birbirinden ayıran belirgin hatlar hissetmelidir. Kabartma resimler sağlam malzemelerle yapılmalıdır ve mümkün olduğu kadar doğal malzemeye yakın malzeme kullanılmalıdır. Bu aşamada dikkat edilmesi gereken en önemli nokta kullanılan malzemenin görsel özellikleri değil dokusudur.

Araştırmanın en son aşamasında ise öğrenciler renkleri, doku farklarından yola çıkarak algılayabilmişlerdir. Kendilerine verilen malzemeyi orantılı biçimde kullanmışlar ve el becerilerini geliştirecek çalışmalar yapmışlardır. Bu araştırmada öğrenciler, farklı dokulardaki kâğıtlardan hazırlanmış olan farklı şekillerdeki

malzemeleri kullanmışlardır. Ancak kullanılan malzemenin doku farklılığının yanı sıra cins farklılığı da olursa (kâğıt, kumaş vs) öğrencilerin algısının zenginleşmesinde daha faydalı olacağı savunulmaktadır.

Bu bölüme kadar sunulan bulguların yardımı ile aşağıdaki yargılara ulaşmak mümkün olabilir.

a. Gören öğrencilerin eğitim müfredatında uygulanmakta olan dört disipline dayalı sanat eğitimi, dinleme ve dokunma yöntemleri de ilave edildikten sonra görme engelli öğrenciler için uygulanabilir.

b. Programın içerisinde yer alan sanat tarihi bölümünün görme engelli öğrencilerin sanat eğitimlerine katkı sağlamanın yanı sıra tarihi ve coğrafi bilgi anlamında da katkıda bulunduğu savunulabilir.

1) Sanat tarihine ait herhangi bir akımla ilgili genel fikir edinebilecekleri söylenebilir.

2) Bir sanat akımının öncüsü olan sanatçının adını öğrendikleri söylenebilir.

3) Kolâj ve soyut sanat kavramlarını öğrendikleri söylenebilir.

c. Eserin analizi aşamasında

1) Dokunduğu kabartma resimdeki dokuları yumuşak, sert, pütürlü-pütürsüz, girintili, çıkıntılı şeklinde ayırt edebilecekleri söylenebilir.

2) Dokunduğu kabartma resimdeki geometrik şekilleri algılayabildikleri söylenebilir.

3) Kabartma resimden yola çıkarak mekân ve biçim konusunda yeni fikirler edindikleri söylenebilir.

d. Eleştiri aşamasındaki uygulamaların, eleştirel bir bakış açısı kazanmalarına katkı sağlayacağı söylenebilir.

e. Uygulama aşamasında kâğıdı orantılı kullandıkları ve bir kompozisyon tasarlama kaygısı taşıdıkları söylenebilir.

5.2.Araştırmaya Ait Öneriler:

Bu bölümde sunulacak olan öneriler uygulamaya ve ileri araştırmaya yönelik olarak iki grupta incelenebilir.

5.2.1. Uygulamaya yönelik öneriler:

a. Görme ile ilgili sorunu olmayan öğrencilere verilmekte sanat eğitimi, yöntem, teknik ve malzeme ilaveleriyle görme engellilere göre uyarlanıp uygulanmasında yarar görülmektedir.

b. Modelaj derslerinde görme engellilerin görme dışındaki duyuları–dokunma, işitme tat alma ve koklama duyuları- da göz önüne alınmalı ve öğrencilerin bu duyularından da azami ölçüde faydalanılmalıdır.

c. Sınıf ortamında gerçeğe mümkün olduğunca yakın olan çok sayıda materyalin kullanılması, öğrencilerin öğrenmesine önemli katkı sağlayacaktır.

d. Az gören öğrencilerin bu yetilerinden faydalanılması, onlara renk ve şekil bilgisinin teknolojik olarak daha gelişmiş gereçlerle verilmesi gerekmektedir.

e. Mümkün olduğu kadar öğrencilerin o güne kadar algılamadığı ve şekillerini bilmedikleri nesneleri içeren resimler seçilmeli ve bu resimlerde bahsi geçen nesnelerin doğal örnekleri algılatılmaya ve tanıtılmaya çalışılmalıdır.

f. Özellikle dokunarak algılayamayacakları büyüklükte olan nesnelerin örneğin mimari yapıların maketleri kullanılmalıdır.

g. Eğitim programları mutlaka doğa ve müze gezileri ile desteklenmelidir.

h. Görme engelliler okulu öğretmenleri için düzenlenen hizmet içi programlarda sanat eğitimi konularına yer verilmelidir.

- i. Modelaj dersleri artırılmalıdır.
- j. Üniversitelerdeki Resim–İş öğretmenlerine, görme engellilerin eğitimi ile ilgili alan bilgisi dersleri verilmesi gerekmektedir.
- k. Özel eğitime öğretmen yetiştiren kurumların ders programlarına “temel sanat eğitimi” dersi konulmalıdır.
- l. Sanat çocukların kendilerini bilmeye başladıklarından itibaren içlerindeki dünyayı dışarıya aktardıkları önemli bir dinamiktir. Bu nedenle de mümkün olabildiğince uzun zamana yayılması gereken bir süreçtir. Dolayısıyla sınırlı bir zaman dilimi içerisinde verilen sanat eğitiminden çok büyük gelişmeler beklemek mümkün değildir. Buna rağmen oldukça kısıtlı bir sürede gerçekleştirilen araştırmadaki ön test ve son test bulguları göz ardı edilemeyecek düzeyde bir gelişmeyi işaret etmektedir. Bu gelişimin düzeyinin artırılabilmesi için görme engelliler okullarında uygulanmakta olan modelaj derslerinin bu tarz destekleyici programlarla sürdürülmesi ve kesinlikle ders süresinin, sayısının artırılması gereklidir.

5.2.2. İleri Düzeydeki Araştırmalara Yönelik Öneriler:

- a. Görme Engelliler İçin dört disipline dayalı sanat eğitimi deneme ve uygulamaları değişik yaş guruplarına ve daha çok örneklemeler üzerinde sürdürül(melidir)ebilir.
- b. Bu türden araştırmalarda farklı sanat akımları da konu alınarak uygulanabilir.
- c. Sanat eğitimi ile ilgili derslerin süresinin yetersizliği ve artırılmasının etkileri konulu deneysel araştırmalar yapılabilir.
- d. Sanat eğitimi ile ilgili derslerin sadece sanatsal kazanımlarda etkili olmakla kalmayıp, diğer öğretim alanlarına da (matematik coğrafya ve tarih vb.) olası katkıları araştırılmalıdır.

e. Görme engelli öğrencilerin, diğer duyularını görme yerine nasıl ikame edebildikleri ve eğitimleri esnasında diğer duyularını nasıl ve ne ölçüde/yararlılıkta kullandıkları hususu araştırılmalıdır.

f. Görme engelli öğrencilerin özellikle doğuştan görmeyenlerin hayallerinde kodladıkları varlıklara ait nesneler üzerinde bir inceleme yapılabilir.

g. Türkiye dışında, özellikle gelişmiş ülkelerdeki görme engellilerin sanat eğitimi uygulamaları mümkünse daha geniş bir araştırma grubu/faaliyeti ile incelenmeli, bu uygulamalarla ülkemizdeki uygulamalar karşılaştırılmalıdır.

h. Görme engellilerin sanat eğitimleri konusunda Türkçe literatür eksikliği göz önüne alınarak bu alanda çeviri ve çalışmalar yapılabilir veya bu alana ilişkin Türkçe eser kazandırmayı özendirmeye yönelik düzenlemeler yapılabilir.

KAYNAKÇA

- AMERICAN FOUNDATION FOR THE BLIND (AFB) Press. (2005. 8. Ocak). *Self-Evaluation and Recruitment of Feedback for Enhanced Social Interaction by a Student with Visual Impairment*. Eric Education Center.
http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/Home.portal?nfpb=true&ERICExtSearch_SearchValue_0=visually+impaired+art&searchtype=keyword&ERICExtSearch_SearchType_0=kw&pageLabel=RecordDetails&objectId=0900019b800fad1e&accno=EJ697360&nfls=false.
 (2008. 15. Nisan)
- AKGÜL A. (2006). “Günümüzde görsel sanatlar eğitiminde kullanılan yöntemler”. Kayseri Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 21 (33–42 s.). Kayseri.
- ART EDUCATION BEYOND SIGHT (AEB), (2002). “*Learning Tools*. Online Accesibility training”. <http://www.artbeyondsight.org/handbook/acs-touchtools.shtml> . (2008. 24. Ağustos)
- ARMAĞAN, E. (2008), “Eşsiz ressam Eşref Armağan”, İstanbul Aydın Üniversitesi Anadolu Bil MYO İnternet Gazeteciliği Ve Yayıncılığı adlı internet sitesinde yayınlanmış söyleşi. http://www.habernadolubil.com/?sayfa=haber_detay&H=45
- ARSLAN, H. (2002) . “İlköğretim I.Kademe Az Gören Öğrencilerin Çizgisel Gelişimi” (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi),113232
- AXEL Elisabeth Salzhauer. (2002), “*Art Beyond Sight: A Resource Guide to Art, Creativity, and Visual Impairment*”. American Foundation for the Blind.
<http://connection.ebscohost.com/content/article/1036082295.html;jsessionid=993C9EBE74D701F1D46B1EC240E86311.ehctc1> (2008, Ocak, 5)
- BAYRAKTAR E. (2007). “Görsel Sanatların otistik Çocuklar Üzerindeki Etkileri.”. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim-iş AD.
- BİRD. K. (1999). *The possibilities of art education for the Blind*. National Federation for the Blind (ABD Körler Milli Federasyonu) web portalı.
http://www.nfbnet.org/files/Braille_monitor/FREF0991.TXT (2008. 21. Haziran)
- BLANDY Doug. (1991). “*Conception of disability: Toward a sociopolitical orientation to disability for art Education*”. University of Oregon
http://eric.ed.gov/ERICWebPortal/custom/portlets/recordDetails/detailmini.jsp?nfpb=true&&ERICExtSearch_SearchValue_0=EJ431874&ERICExtSearch_SearchType_0=no&accno=EJ431874 (2008, 15 Eylül)
- BOYDAŞ. N. (2004). “*Sanat Eleştirisine Giriş*”. Gündüz Yayınları. Ankara:
- DEMİR. A. (2007. 11. Haziran). *Özel eğitim nedir*. Özel eğitim ve sağlıkla ilgili iyileştirme isimli haber portalında yayımlanan makale.

<http://www.rehabilitasyon.com/index.php?act=showarticles&cid=104&act2=read&aid=2488&p=&v=> (2008. 18. Ağustos)

BUYURGAN. S. Buyurgan. U. (2001). “*Sanat Eğitimi ve Öğretimi*”, (Birinci Baskı). Dersal Yayıncılık. Ankara.

BUYURGAN. S. Buyurgan. U. (2007). “*Sanat Eğitimi ve Öğretimi*”, (İkinci Baskı). Pegem A Yayıncılık. Ankara.

<http://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/30042007120804sanategitimi.pdf> (2009; Şubat 27)

EMİR. A. (2007. 11. Haziran). “*Özel eğitim nedir*”. Özel eğitim ve sağlıkla ilgili iyileştirme isimli haber portalında yayımlanan makale.

<http://www.rehabilitasyon.com/index.php?act=showarticles&cid=104&act2=read&aid=2488&p=&v=> (2008. 18. Ağustos)

DEMİROĞLU. S. (2005). “*Sanat Eğitimi*”. Çanakkale Koleji'ne ait web sayfasında yayımlanmış makale.

http://www.canakkalekoleji.k12.tr/Makaleler/1_Sdemiroglu.htm (2008. 26. Ağustos)

DOĞAN. P.(2004). “*Sanat Eğitimi Sempozyumu*”. Gündüz Yayınları. Ankara.

ENÇ. M. (1972). “*Görme engelliler: gelişim, uyum ve eğitimleri*”. Gündüz Yayınları. Ankara.

ENÇ. M. (2005). “*Üstün beyin gücü*”. Gündüz Yayınları. Ankara.

EKİZ. D. (2003). “*Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş: Nitel, Nicel ve Eleştirel Kuram Metodolojileri*”. Anı Yayıncılık. Ankara.

ERKUL. V. (1996). “*Sanat ve İnsan*”. Timaş Yayıncılık. Ankara.

ERGÜN. M. (2003). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Afyon Kocatepe Üniversitesi portalı. <http://www.egitim.aku.edu.tr/oiv.htm> (2008. 28. Nisan).

ETİKE. S. (2000). “*Müze Eğitimi. Öğretmen Dünyası*”. Özen Matbaacılık. Ankara.

GEL. H. Y. (2007. 17. Ekim). *Sanat Eğitiminin Birey ve Toplum için önemi*. http://kunar.blogcu.com/sanat-egitiminin-birey-ve-toplum-icin-onemi_1213103.html (2008. 1. Eylül)

GÖRME ENGELLİLER EĞİTİM ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ. (2008). “*Görme engelinin nedenleri ve görme engellilerin özellikleri*”. MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü web sayfası.

<http://orgm.meb.gov.tr/OzelEgitim/gormeeng.htm> (2008. 23. Ağustos).

HAYHOE. S. (2008) “*PhD Thesis: An examination of the social and cultural factors affecting art education in English schools for the Blind*”
<http://www.blindnessandarts.com/publications/education.htm> (2008. 22. Ocak)

KARİN De Coster & GERRİT Loots. (2004) Somewhere in between Touch and Vision: In Search of a Meaningful Art Education for Blind Individuals International Journal of Art & Design Education.
<http://www3.interscience.wiley.com/journal/118814918/abstract?CRETRY=1&SRETRY=0> (2008, 11. Nisan)

KENNEDY. J. M. (2002). “*How Were These Tools Developed? Theory and Research. Görmenin Ötesinde Sanat*”. (Art Beyond Sight) adlı kuruluşun çevrimiçi eğitim portalı. <http://www.artbeyondsight.org/handbook/acs-toolsdeveloped.shtml> (2008. 12. Ağustos)

KENNEDY. J. M. (2002). “*How the Blind Draw?*”. (Art Beyond Sight) adlı kuruluşun çevrimiçi eğitim portalı.
<http://www.utoronto.ca/~kennedy/SciAmerican-JMK.pdf> (2008. 12. Ağustos)

KIRIŞOĞLU. O. (1991). “*Sanatta Eğitim. Görmek. Anlamak. Yaratmak.*”. Pegem A Yayıncılık. Ankara.

KIRIŞOĞLU. O. (2002). “*Beşikten Mezara Sanat ve Kültür Eğitimi*”. S.31. sayı:10. Çoluk Çocuk Dergisi. Kök Yayıncılık. Ankara.

KOENİG A. & HOLBROOK M. (2000). “*Foundations of Education, Instructional Strategies for Teaching Children and Youths with Visual Impairments*”. AFB Press,
http://books.google.com/books?id=rcwAgJw1ZSwC&pg=PA403&lpg=PA403&dq=art+visual+impairments+foundation+of+education&source=web&ots=p80aXHeLwk&sig=Yhb0huEjgYQ1KNHCG-_Bmqar5jA#PPP1,M1 (2008. 20 Mayıs).

LEV-WIESEL. Rachel. (2002). “Self-figure drawings of born-blind adults: stages of artistic development and the expression of the senses”. Journal of science direct
http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleURL&_udi=B6V9J-462BG6C-3&_user=10&_rdoc=1&_fmt=&_orig=search&_sort=d&_view=c&_acct=C000050221&_version=1&_urlVersion=0&_userid=10&md5=2830323e4b7dd9b92f34eb80fc2a08bd (2008, Mayıs, 15).

LOVELACE. L. (2004). “*Through the Front Door of a Contemporary Art Museum: A Museum Educator Envisions Accessibility with Persons with Visual Impairments*”,

Master thesis school of art Education of Chicago

[Http://www.artic.edu/webspaces/gradthesis/maae_lovelace.htm](http://www.artic.edu/webspaces/gradthesis/maae_lovelace.htm) (2008, 25 Şubat)

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI İLKÖĞRETİM KURUMLARI
YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK,
(2003)

NATİONAL FEDERATION OF THE BLİND. (1991). “*The possibilities of art education for the Blind.*”. Future Reflections adlı derginin Fall 1991sayısı.
<http://www.nfb.org/images/nfb/Publications/fr/fr10/Issue3/f100325.html> (2008. 24. Ağustos)

ÖZSOY. V.(2003). “*Görsel sanatlar eğitimi-Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri.*”. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık Turizm San. Tic. Ltd Şti. Ankara.

ÖZYÜREK. M. (1995). “*Görme Yetersizliği Olan Çocuğu Bağımsızlığa Hazırlamak İçin Ana Baba Rehberi.*”. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. Ankara.

ÖZYÜREK. M. Koçak. A. (1995). “*Görme Güçlüğünden Etkilenmiş Çocukların İlkokulda Eğitimi İçin Öğretmen Rehberi.*”. UNICEF.

ÖZYÜREK M. (2008). “*Görme engelliler.*”. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları Ünite No:9.

<http://www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/IOLTP/1267/unite09.pdf> (2008. 28. Ağustos)

PATHAK K. L. PRİNG. (1988). “*Tactual picture recognition in congenitally blind and sighted children*”. The society for applied reaserch in memory and cognition
<http://www3.interscience.wiley.com/journal/112415199/abstract?CRETRY=1&SRETRY=0> (2008, Ocak, 5).

POMPANO J. R. (2007). “*Teaching Art to the Blind / A Study of Chairs*” Yale-NewHaven Teachers Institute
<http://www.yale.edu/ynhti/curriculum/units/2001/2/01.02.07.x.html> (2008, 18 Ocak).

ROSALİND. R. (1995). “*Art Talk* “. Teachers Wraparound Edition (Second ed). New York: Glencoe/ Mc GRaw-Hill.

SCHİFF William, EMERSON Foulke. (1982). “*Tactual Perception: A Sourcebook by William Schiff and Emerson Foulke*” Cambridge University Press

http://books.google.com/books?hl=tr&lr=&id=UvP0O0al0aMC&oi=fnd&pg=PR9&dq=%22Schiff%22+%22Tactual+perception:+a+sourcebook%22+&ots=gEAYIrqYqQ&sig=FrwrqBkQTfVw-T6Fsjt7_RuJflo (2008, Mayıs. 5).

SENEMOĞLU. N. (2002). “*Gelişim. Öğrenme ve Öğretim*”. Ertem Matbaacılık. Ankara.

SERTER. N.(1997). “*İnsan Merkezli Eğitim.*”. Sarmal Yayınevi. İstanbul.

SAN. İ. (1979). “*Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık*”. (İkinci Baskı). Türkiye İş Bankası Yayınları. Ankara.

SAN. İ. (2002), “*Sanat Eğitimi Kuramları* “. (İkinci Baskı) Ütopya Yayınları, Ankara.

SAN. İ.(2004). “*Sanat ve Eğitim*”. (Üçüncü Baskı). Ütopya Yayınevi. Ankara.

STROKROCKİ. M. KIRIŞOĞLU O. (1997). “*İlköğretim Sanat Eğitimi*”. YÖK/Dünya Bankası Milli eğitimi Geliştirme Projesi. Ankara

TC ANAYASASI, (1982).

VURAL. S. (2002). “*Sınıf yönetimi*”. (Dördüncü Baskı). Nobel Yayınevi. Ankara.

YAVUZER. H. (2003a). “*Resimleriyle Çocuk.*”. (Birinci Baskı). Remzi Kitapevi. İstanbul.

YAVUZER. H. (2003b). “*Okul Çağı Çocuğu*”. (Birinci Baskı). Remzi Kitapevi. İstanbul.

YAVUZER. H. (2005). “*Çocuk Psikolojisi*”. (Birinci Baskı). Remzi Kitapevi İstanbul.

YAVUZER. H. (2002). “*Bedensel, Zihinsel ve Sosyal Gelişimiyle Çocuğun İlk 6 Yılı*”. XIV. Baskı. Remzi Kitapevi. İstanbul.

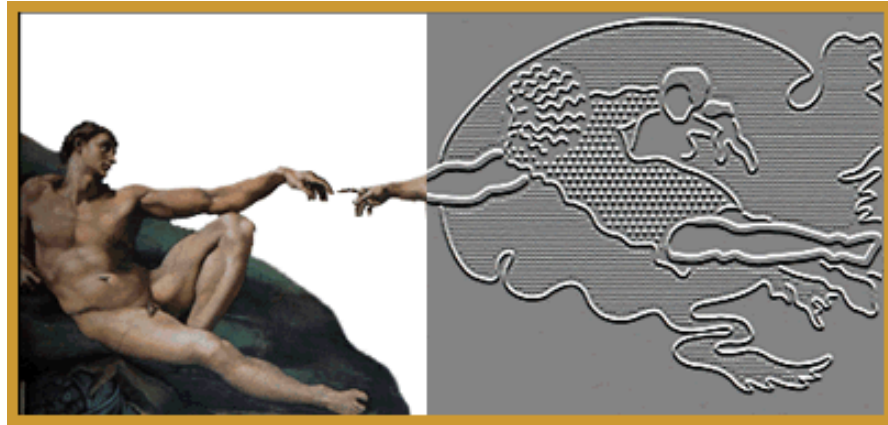
YOLCU. E. (2004). “*Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri.*”. Nobel Yayınevi. Ankara.

YVONNE E. (1998). “Tactile Pictures. Pictorial representations for the Blind” . University of Gothenburg <http://gupea.ub.gu.se/dspace/handle/2077/10902> (20 Haziran 2008).

YÖK. “*Öğretmen yetiştirme programları*”. (2007). YÖK portalı. http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/ogretmen_yetistirme_lisans/gorme.pdf . (2008. 01 Nisan)

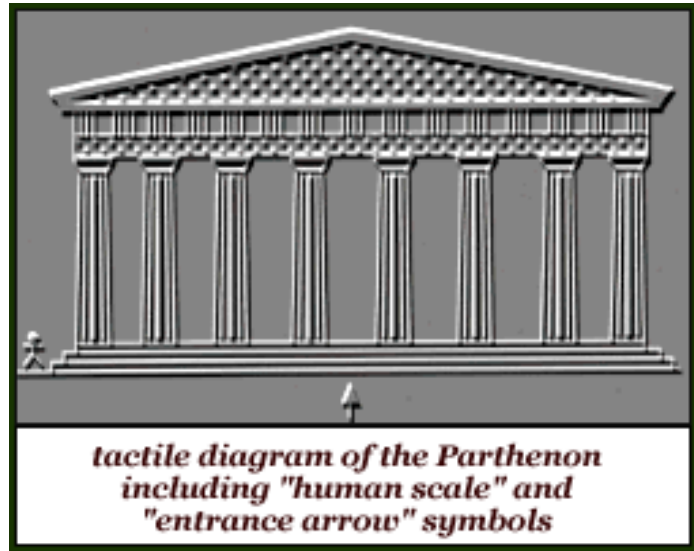
EKLER

EK-1: KABARTMA DİYAGRAMLAR

**MİCHELANGELO'NUN ÂDEM ADLI ESERİ SOLDA KABARTMA
DİYAGRAMI SAĞDA**

EK-2: KABARTMA DİYAGRAMLAR

PARTHENON'UN KABARTMA DİYAGRAMI
(GİRİŞİ BELİRTEN OK VE ÖLÇEKLENDİRME İÇİN İNSAN FİGÜRÜ
İLAVE EDİLMİŞTİR)

EK-3: YÜKSEK ÇÖZÜNÜRLÜKLÜ KOPYALAR

SANATÇI	: SALVADOR DALÍ
ESERİN ADI	: THE PERSISTENCE OF MEMORY
YAPIM YILI	: 1931
MALZEME	: KANVAS ÜZERİNE YAĞLIBOYA
BOYUTLARI	: 9,5 IN. X 13 IN. VEYA 24,1 CM X 33 CM
BULUNDUĞU YER	: THE MUSEUM OF MODERN ART, NEW YORK

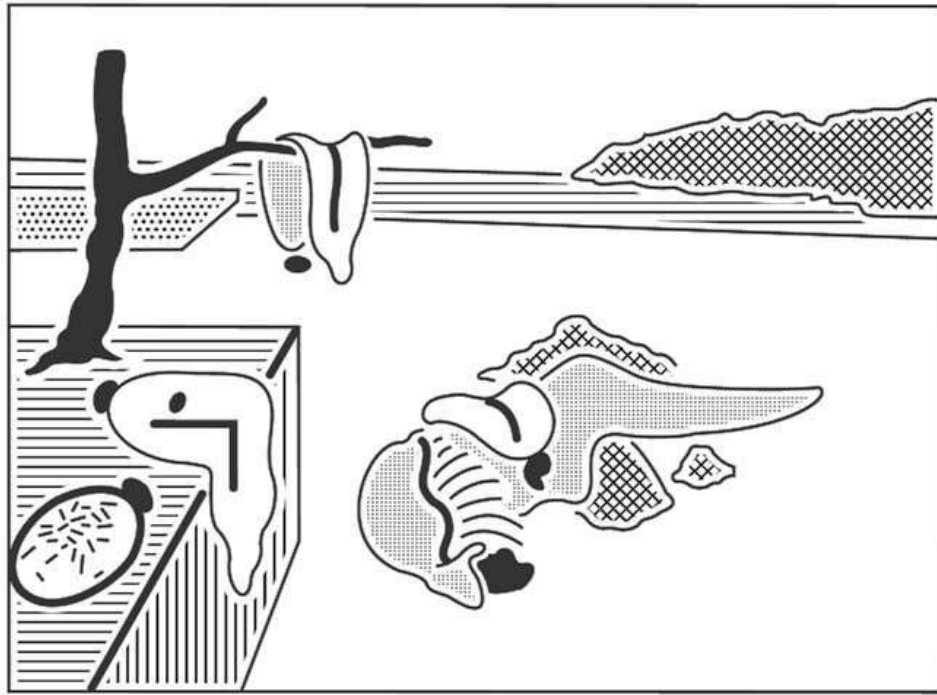
EK-4: SÜRREALİZMİN SESLİ TASVİRİ

Öğrencilerin Sürrealizm konusunun canlandırabilmelerini kolaylaştırmak amacıyla, sürrealizmin karakteristiklerinin ses efektleriyle anlatılmaya çalışıldığı örneği mp3 formatında aşağıda verilen ve aşağıdaki köprü yoluyla ulaşılabilen 2,5 Dakika süreli ses bandı tercüme edilerek dinletilmektedir.

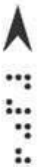
Surrealism in Sound

213.248.179.mp3

EK-5: KABARTMA DİYAGRAMLAR (TACTİLE DIAGRAMS)

D. 29 Dalí - The Persistence of Memory

**SALVADOR DALÍ'NİN "PERSISTENCE OF MEMORY" ADLI ESERİNİN
KABARTMA DİYAGRAMI**

EK-6: GÖZLEM FORMU ÖRNEĞİ

Derse katılım:

Konuyla ilgili Yorumlar:

Öğrenilen terimlerin kullanımı:

Kendi hayatından örnekler verme:

Benzetmeler yapmak:

Tahminde bulunabilmek:

Bilmediği terimleri sorabilmek:

Yaratıcı fikirler öne sürebilmek:

EK-7: DERECELENDİRİLMİŞ ÇİZELGE ÖLÇEĞİ

- * Çok kötü,
- ** Kötü,
- *** Fena değil,
- **** İyi,
- ***** Çok iyi

EK-8: KOLÂJ KRİTER ÇİZELGESİ

Kullanılan parça sayısı:

Kullanılan biçim sayısı:

Kullanılan renk sayısı:

Kullanılan doku sayısı:

Kâğıdın ne kadarı kullanılmıştır?

Kompozisyon kâğıda nasıl bir şekilde yerleştirilmiştir?

Yapıştırıcı ve zımba kullanılmış mıdır?

**EK-9: KUŞA TAŞ ATAN ADAM (PERSON THROWING A
STONE AT A BİRD)**

EK-10: DAĞITILAN KUŞ OBJESİNİN GÖRÜLDÜĞÜ BİR FOTOĞRAF

EK-11: HAFTALIK VERİ TOPLAMA ÇİZELGESİ

I. HAFTA:	II. HAFTA	III. HAFTA:	IV. HAFTA:	V. HAFTA:
“ÖN TEST-1”	“ÖN TEST-2”	“ÖN TEST-3”		Uygulama
Kamera kaydı	Kamera kaydı	Kamera kaydı	Kamera kaydı	Kamera kaydı
“SON TEST-1”	“SON TEST-2”	“SON TEST-3”	Gözlem raporunun doldurulması	Değerlendirme

EK-12: PROGRAMIN İÇERİĞİ VE SÜRESİ

BİRİNCİ HAFTA:

ETKİNLİK-1:

Ön test-1: 5dk.

Konu anlatımı: 30dk.(sürrealist akımın tanımı)

Son test-1: 5dk.

İKİNCİ HAFTA:

ETKİNLİK-2:

Ön test-1: 5dk.

Konu anlatımı: 30dk.(Joan Miro Ferra'nın hayat hikâyesi)

Son test-1: 5dk.

ÜÇÜNCÜ HAFTA:

ETKİNLİK-3:

Ön test-1: 5dk.

Konu anlatımı: 30dk. (*Kuşa Taş Atan Adam*” adlı eserin kabartmasının incelenmesi ve eserin sözel tasviri)

Son test-1: 5dk.

DÖRDÜNCÜ HAFTA:

ETKİNLİK-4:

Konu anlatımı: 40dk.(“*Kuşa Taş Atan Adam*” adlı eserin sanat eleştirisi)

BEŞİNCİ HAFTA:

ETKİNLİK-5:

Konu anlatımı: 40dk. (Uygulama-kolâj çalışması)

EK-13: A ÖĞRENCİSİNE AİT ÇALIŞMANIN FOTOĞRAFI

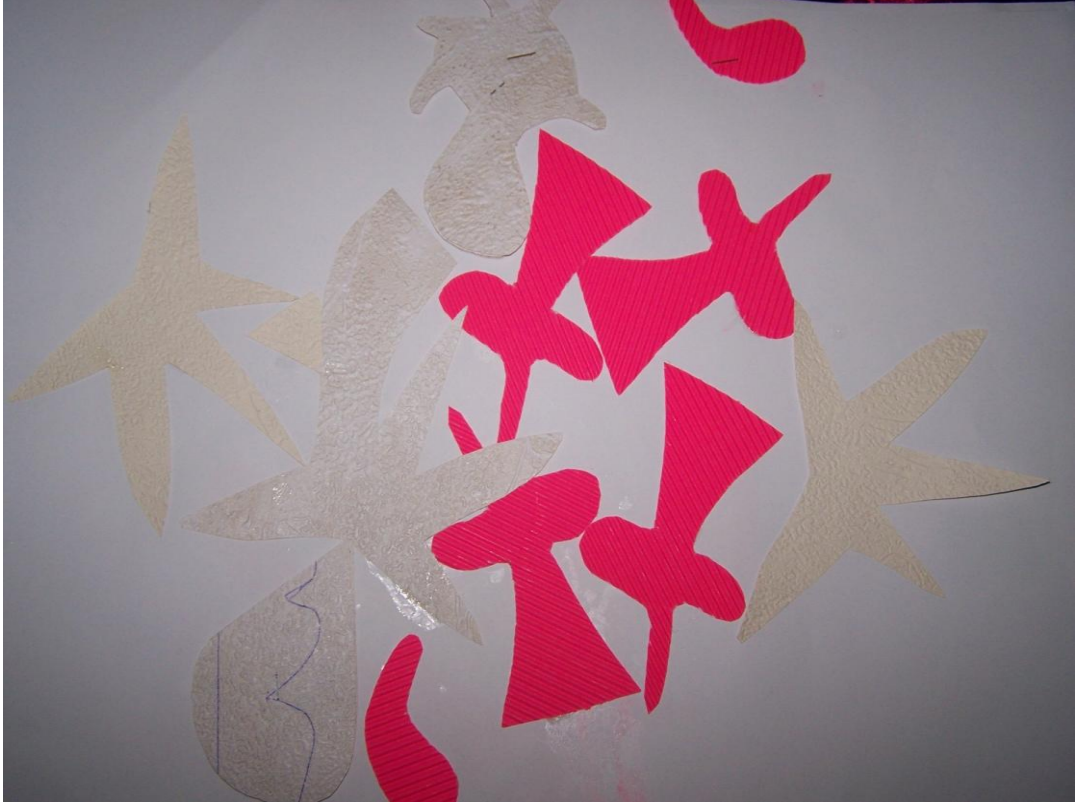
EK-14: B ÖĞRENCİSİNE AİT ÇALIŞMANIN FOTOĞRAFI

EK-15: C ÖĞRENCİSİNE AİT ÇALIŞMANIN FOTOĞRAFI

EK-16: D ÖĞRENCİSİNE AİT ÇALIŞMANIN FOTOĞRAFI

EK-17: E ÖĞRENCİSİNE AİT ÇALIŞMANIN FOTOĞRAFI

EK-18: F ÖĞRENCİSİNE AİT ÇALIŞMANIN FOTOĞRAFI

EK-19: G ÖĞRENCİSİNE AİT ÇALIŞMANIN FOTOĞRAFI

EK-20: H ÖĞRENCİSİNE AİT ÇALIŞMANIN FOTOĞRAFI

Yaptırılmadı

EK-21: I ÖĞRENCİSİNE AİT ÇALIŞMANIN FOTOĞRAFI

EK-22: J ÖĞRENCİSİNE AİT ÇALIŞMANIN FOTOĞRAFI

EK- 23: METİN-I:

Sürrealizm/Gerçeküstücülük:

Sigmund Freud;

Tıp doktoru olan Freud;

Psikiyatride "psikanaliz" adı verilen bir yöntem geliştirmiştir.

Freud'a göre, ruhsal problemlerin kaynağını, insanların bastırdıkları ve bilinçaltına ittikleri sorunlar oluşturmaktadır.

Freud, hastalarını, bilinçaltındaki duygularını yüzeye çıkarma yöntemiyle, yani "psikanaliz" adı verilen bir yöntemle iyileştirmeye çalışmıştır.

Böylece;1923'te Freud'un geliştirdiği; düşlerin, umutların, dileklerin, rüyaların, anıların yani bilinçaltında biriken bütün yaşantıların dile getirilmesi şeklinde tanımlanan yöntem sürrealizm denilen bir sanat akımının doğmasına neden olmuştur.

Evrensel bir sanat akımı haline gelen sürrealizm

Avrupa'da 1. ve 2. dünya savaşları arasında gelişmiş bir akımdır.

Sürrealizmin diğer adı ise gerçeküstücülüktür

Peki, nedir bu sürrealizm?

Sürrealist sanatçılar gerçek ile gerçek üstü arasında bir köprü görevi üstlendiklerini bunu da, hayal güçleri ile yaptıklarını iddia ederler.

İnsanların, korkularını hayallerini, rüyalarını ve hatta kendi kendilerinden bile sakladıkları fikirlerini resmetmeyi amaçlarlar.

Sürrealistler için rüya çok önemlidir. Bu yüzden daha çok rüya görebilmek için hipnoz denen ve psikiyatride tedavi amaçlı kullanılan uyutma yönteminden faydalanırlar

Sürrealist resimlerde konular birbirinden kopuktur. Eserlerde işlenen konular ya da şekiller gerçek yaşamda vardır. Ancak o şekilde var olamazlar.

Yani hiçbir zaman bir yumurtanın içerisinden insan çıkmaz.

Veya bir cep saatini karıncalar yemez.

Tabii ki yeryüzünde deniz ve ağaç vardır. Ve hatta deniz kıyısında ormanlar da bulunur. Ancak hiçbir zaman bir ağacın içinde deniz bulunamaz. Bu tümüyle mantıksız ya da ancak rüyalarımızda görebileceğimiz bir durumdur.

Siz hiç çimlerin üzerinde dolaşırken ayaklarınızın altında balıkların gezdiğini hissettiniz mi?

Ya da çimenlerin altından bir yunus balığının hoplayarak yüzdüğünü gördünüz mü?

Karda ve gece karanlığında evinize giderken, çukura değil de bir insanın gözünün içine düştüğünüz oldu mu hiç?

Hiçbirinizin gövdesinde ahşaptan bir pencere yoktur.

Hiçbir arkadaşınızın kafasına dokunduğunuzda elinize kalın ciltli bir kitabın sayfaları gelmez.

Ancak sürrealist çalışmalarda bunların hepsiyle hatta çok daha fazlasıyla karşılaşabilirsiniz.

Sanatçılar görünenin ardında bir de görünmeyen yön yaratmaya çalışmışlardır.

Böylece iç dünyalarını da gerçek hayatla birlikte yansıtabilmişlerdir.

Yaşamla ölüm,

İyiyle kötü,

Bilinçle bilinçaltı,

Gerçekle düş,

İşte bunlar Sürrealist sanatçıların eserlerinde sıkça kullandıkları
tezatlardır.

Ek-24: Metin –II

Joan Miró Ferra:

20 Nisan 1893'te İspanya, Barselona'da doğan Joan Miró 'nun küçük yaşta sanata tutkusu ortaya çıkmış, babasının isteği ile klasik eğitimi sürdürürken bir yandan da Güzel Sanatlar Akademisi'ne devam etmiştir.

Bazı sebeplerden dolayı sanat okulundan bir süre ayrılmak ve memur olarak çalışmak zorunda kalmış ancak sanatçı olma hayalinden vazgeçmemiştir.

Ailesinin de yardımıyla sanat eğitimine devam edebilmiştir.

Resimlerin ilk kez 1917 yılında yani 24 yaşında sergileme olanağı bulmuştur.

Sanatın kalbinin attığı Paris'e gitmekte gecikmeyen Miró'yu en iyi tanımlayacak olan akım sürrealizm olmuştur.

Paris ile Barselona arasında mekik dokuyan Miró, Soyut sembollerden oluşan nesnelerle dolu resimler yapmaktadır. Bu arada sahne dekorları hazırlamak gibi yeni bir deneyime adım atmış, kolâj tekniğiyle çalışmalar yapmaya da başlamıştır.

Miró, İspanya İç Savaşı'nın etkilerine maruz kalmıştır. 1936–1940 yılları arasında süren savaş nedeniyle ülkesine gidemeyen sanatçının resimlerine de savaşın ve acının izleri düşmüştür.

II. Dünya Savaşı ile birlikte İspanya'ya dönen Miró, 1944'te seramik ile iyice haşır neşir olmuş, UNESCO için seramik duvarlar çalışmış, bununla Uluslararası Ödül kazanmıştır.

Heykel sanatına da uzak durmayan Miró, tahta üzerine çalışmalar, mozaikler, grafikler ve hatta duvar halıları bile yapmıştır.

1960'lı senelerde sık sık Amerika'ya gidip gelmiştir.

Joan Miró, 25 Aralık 1983'te 90 yaşında kalp rahatsızlığı sonucu ölmüştür.

Sanatçının resimlerinde Kesin ve net çizgilerle birbirinden ayrılan yassı formlar sıkça gözlenir.

Yaşamının son yıllarında heykel ve dört boyutlu resim üzerine düşüncelerini yazıya da döken sanatçının pek çok eseri, bugün 1976'da kendi adına açılan Joan Miró (Çağdaş Sanat Araştırmaları Merkezi)'da sergilenmektedir.

Sanatçı 1980'de İspanya Kralından Güzel Sanatlar Altın Madalyası almıştır.

“Kelimelerin şiirleri, notaların müziği şekillendirmesi gibi ben de renklerle resmi şekillendiriyorum” diyen sanatçı, soyut resim kavramına da şu sözlerle kendi yorumunu katmıştır: “Bana göre hiçbir form soyut değildir, her zaman bir şeyin işaretidir. Bir insan, kuş ya da başka bir şey olabilir. Bana göre resim hiçbir zaman formun hatırına yapılmaz.”.

EK-25: Metin-III

“Kuşa taş atan adam” (Person Throwing a Stone at a Bird) adlı eserin sözel tasviri:

Orijinal ölçüleri: Oil on canvas. 73.7 x 92 cm

Bu resim yatay kareye yakın bir dikdörtgendir.

Önünüzdeki çalışma Joan Miró'nun “Kuşa taş atan adam” adlı tablosunun kabartılmış halidir. 35–50 büyüklüğündeki mukavvanın sağ ve sol alt köşelerine ellerimizi yerleştirelim. Parmaklarımızı yaklaşık 2’şer santim içeriye doğru hareket ettirdiğimizde kabartma bölüme ulaşırız. Dikdörtgen şeklindeki çalışmanın dört bir tarafı resmin sınırlarını belirlemek amacıyla yerleştirilmiş şeritler bulunur.

Şimdi çalışmayı inceleyelim:

a. Parmaklarımızı alt sağ ve sol köşelerden içeri doğru yavaşça hareket ettirelim.

b. Hissettiğimiz metalimsi pütürlü doku resimde geri plan olarak tanımlanan bölgedir. Eğer sanatçının bu kompozisyonda mekân olarak deniz kenarını işlemiş ise dokunduğumuz yer kumsalı temsil eder. Ancak bu resimde mekân ya da biçimler asla gerçek hayattaki gibi resmedilmemiştir.

c. Parmaklarımızı yukarı doğru yaklaşık 3 cm hareket ettirelim. Kadife kumaştan yapılmış bir bölüme ulaşacağız. Bu bölüm resimde üç ayrı bölümden oluşan ve geri plan olarak tanımladığımız kısmın ikincisidir. Eğer ressam çalışmasında mekân olarak deniz kenarını işlemiş ise işte bu kısım denizin işlendiği kısımdır.

d. Kadife kumaş ile kaplı alanda parmaklarımızı biraz yukarı doğru hareket ettirdiğimizde pütürlü ince bir dokuya ulaşırız. İşte bu bölümde eserin

geri planını oluşturan en son bölüm yani gökyüzüdür. Böylece eserin geri plan incelemesini tamamlamış bulunuyoruz.

Şimdi ön planı yani olayların olup bittiği alanı inceleyeceğiz.

a. Bu planda resmin adından da anlaşılacağı gibi bir kuşa taş atan bir adam işlenir. Ancak ne kuş ne de adam gerçek hayattaki biçimlerine benzemez.

b. Şimdi parmaklarımızı resmin alt sınırına sağ tarafa doğru yerleştirelim bir ya da iki santim yukarı doğru hareket ettirdiğimizde metalimsi dokunun üzerine yapıştırılmış kumaşimsı bir dokuya ulaşırız. İşte bu doku kuşa taş atan adamdır. Ancak bu adam tek bir ayak, garip bir gövde ve ufacık bir başın oluşturduğu yekpare bir vücuttan meydana gelmektedir.

c. Parmaklarımızı aşağıdan yukarı, yukarıdan aşağıya doğru hareket ettirelim. Mümkün olduğu kadar bu dokunun dışına çıkmadan biçimi bir bütün olarak algılamaya çalışalım. Aşağıda irili ufaklı ve garip şekilli parmaklardan oluşan bir ayağın direk gövdeye bağlandığını ve gövdenin de incecik bir boyunla küçük bir kafaya bağlandığını algılarız. Kafanın üzerinde hissettiğimiz daire şeklindeki kabarıklık ise figürün gözüdür. İşte kuşa taş atan adam bu dokunduğumuz ayak gövde ve baştan ibarettir.

d. Kuşa taş atan adamın gövde kısmına dokunurken metalden bir tel algılarız. İşte bu adamın vücudunun üzerinden eğri bir yönde geçen bakır tel adeta bir oltayı andırır. Bu nedenledir ki resimde de sanki kuşa taş atan bir adam değil de oltayla balık avlayan bir adam varmış gibi hissedilir.

e. Teli parmağımızla takip ettiğimizde üzerinden farklı yönden geçen bir ip algılarız.

f. Bu ipi takip ediniz ve ipin ucundaki ufak cisme ulaşınız. İşte bu cisimde kuşa atılan taştır. Ancak kuşa atılan taştan öte balığa atılan oltanın ucundaki yeme benzer. Yorum tümüyle izleyiciye aittir.

Şimdi gelelim eserin en son objesi olan kuşa.

a. İpin ucundaki taştan parmağımızı çok az sola doğru hareket ettirdiğimizde bir parça tüy hissederiz. İşte bu tüy kuşun kafasının üzerindeki tüydür.

b. Tüyün altındaki farklı daire şeklindeki doku kafası, kafasına bağlantılı ve aşağıya doğru devam eden ip gövdesi, bu ipi kesen daire şeklinde yapıştırılmış olan diğer ip ise kanatlarıdır. Gövdenin en sonundaki hilal ay biçimindeki doku ise kuşun kuyruğudur.

EK-26: Metin-IV:

Eserin Analizi:

Bu etkinlikte esere yoğunlaşarak eserin analizini yapacağız;

Sizce bu eser hangi sanat formudur? Resim mi? Heykel mi? Seramik mi?

“Kuşa taş atan adam” isimli çalışma Joan Miró tarafından yapılmış bir resimdir.

Sizce sanatçı bu resmi kara kalemle mi, sulu boya ile mi, guaş boya ile mi yoksa yağlı boya ile mi yapmıştır?

Eser yağlı boya ile kendi içerisinde bir disiplinle boyanmıştır ve geri plandaki gökyüzü dışında herhangi bir fırça dokunuşu hissedilmemektedir.

Sizce sanatçı bu resmi yaparken ne çeşit araç gereç kullanmıştır? (fırça, palet, boya, şövale, tuval, kil, taş vs).

Sanatçının eseri tuval üzerine yağlı boya bir çalışma olup, çalışmada tuval, fırça, palet, yağlı boya ve şövale kullanılmıştır.

Sizce bu resmin konusu nedir? Yani resimde neler olmaktadır?

Resimde adından da çıkarabileceğimiz gibi bir adam vardır ve bu adam bir kuşa taş atmaktadır. Ancak sanki kuşa taş değil de olta atmaktadır. Sürrealist akımın en büyük özelliklerinden olan değişime, başkalaşıma uğramış formlar bu resimde de görülür. Örneğin adam tuhaf şekilsiz bir baş gövde ve sadece bir ayaktan meydana gelmektedir.

Sizce kuşun kafasının üzerindeki tüyleri organik mi tasvir edilmiştir yoksa geometrik mi?

Eserdeki biçimler ne olduğu belli olmayan formlardır. Gündelik hayatta görebilmemize imkân olmayan formlardır. Miro'nun kesin ve net

çizgilerle birbirinden ayrılan yassı yuvarlak ya da oval formları bu çalışmasında da çok net gözlenir. Sürrealizmin temel koşulu olan bilinçaltını yansıtmak Miro'nun çalışmalarının da amaçları arasındadır. Tıpkı Dali'nin resimlerinde de olduğu gibi, bu tür resimlerde insanları psikolojik anlamda uyarıcı bir özellik taşır.

Şimdi bir an için kendimizi bu resmin içinde hissedelim;

- a. Sizce resimde mekân nasıl düzenlenmiş? Bu figür bir insan mı? Nasıl bir insan?
- b. Neden sadece tek bir ayağı ve küçücük kafasında tek bir gözü var?
- c. Burası neresi? Nasıl bir mekân?
- d. Gece mi? Gündüz mü?
- e. Neden adam balık tutar gibi görünüyor?
- f. Bu bir kuş maketimi yoksa bir oyuncak mı?
- g. Bu resim size hangi duyguları çağırıştırıyor?
- h. Sizce ressam bu resmi yaparken hangi duygular içerisindeydi? Mutlu muydu? Heyecanlı mıydı? Üzüntülü müydü? Huzurlu muydu?
- i. Sizce bu resim ne kokuyor? Taze ekmek gibi mi? Ot gibi mi? Ter gibi mi? Deniz gibi mi? Nasıl kokuyor?
- j. Sizce resimden nasıl bir ses geliyor? Sessizlik mi? Gürültü mü? Kahkaha mı?
- k. Siz olsanız bu resme hangi ismi koyardınız?

Resimde kendimizi gece yarısı dümdüz bir ovada da hissedebiliriz, bir deniz kenarında da. Yani olayın geçtiği mekân çok net verilmemiştir. Olay sanki elden geldiği kadar sadeleştirilmiş de öle aktarılmış gibidir. Öyle ki figürler bile en yalın ve sadece gerekli olduğu kadar çizgi kullanılarak çizilmiştir. Resimde, üst yarısı yani gökyüzü olarak adlandırdığımız geri plan hariç, sadece sarı mavi kırmızı siyah ve beyaz kullanılmış ve bunlar hiç gölgeleme ya da tonlama yapılmadan şablon gibi boyanmıştır. Oldukça durgun bir resimdir. Sanki hareket eden tek şey taşdır. Diğer bütün formlar sanki taş kesilmiş gibidir.

Resme baktığımızda şu soruları kendimize sorabiliriz;

Sizce bu resim sanat tarihinde yer bulacak kadar neden önemli sayılmıştır?

- a. Tek olduğu için mi?
- b. Bir şeyler anlattığı için mi? Yani bir mesajı olduğu için mi?
- c. Gerçekçi olduğu için mi?
- d. Kullanışlı olduğu için mi?
- e. Konusu güzel olduğu için mi?
- f. Diğer?(öğrenciler bu aşamada kendi düşüncelerini de eklerler.)

Bu resim tâbii ki belli mesajları ve kuralları olan bir resimdir.

Ancak bu kurallar ve mesajlar tümüyle sanatçının kendi bilinçaltına aittirler. Ve bizler sanatçının kendince bir düzen içinde bize sunduğu bu çalışmayı kendi bilinçaltımızla kendi birikimlerimizle çözmeye çalışırız. Miro'nun hemen hemen bütün eserlerinde gözlenen çocuksu hava bu resimde de vardır. Resim adeta bir çocuğun rüyası gibidir.